

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO
POSLOVNA SKRIVNOST V PODJETNIŠKI PRAKSI

Ljubljana, september 2005

MAJA STANKIĆ RUPNIK

KAZALO

Uvod	1
1. Splošno o poslovni skrivnosti	2
2. Vrste poslovnih skrivnosti	3
3. Ekonomski pomen poslovnih skrivnosti	5
4. Pravna ureditev poslovnih skrivnosti	8
4.1. Statusno pravo	9
4.1.1. Poslovna skrivnost	10
4.1.2. Prepoved konkurence	11
4.1.3. Podjetniška praksa	11
4.1.3.1. Opozorilo na fax sporočilu	12
4.1.3.2. Opozorilo na elektronskem sporočilu	12
4.2. Konkurenčno pravo	12
4.2.1. Sodna praksa	13
4.3. Delovno pravo	14
4.3.1. Prepoved škodljivega ravnanja	14
4.3.2. Varovanje poslovnih skrivnosti	14
4.3.3. Prepoved konkurence	15
4.3.4. Sodna praksa	16
4.3.5. Podjetniška praksa	18
4.4. Pogodbeno pravo	18
4.4.1. Podjetniška praksa	20
4.4.1.1. Licenčna pogodba	20
4.4.1.2. Pogodba s kooperantom	21
4.5. Finančno pravo	21
4.5.1. Bančna tajnost	22
4.5.2. Poslovanje na podlagi notranjih informacij	23
4.6. Kazensko pravo	25
4.6.1. Sodna praksa	29
5. Poslovna skrivnost v Nemčiji in na Madžarskem	33
5.1. Nemška ureditev	33
5.2. Madžarska ureditev	34
Sklep	36
Literatura	38
Viri	39

Priloga I.: Pravilnik o poslovni skrivnosti

Priloga II.: Pogodba o zaposlitvi

UVOD

Vsakodnevno se podjetja pri svojem poslovanju soočajo z različnimi vplivi iz okolja, npr. z zahtevami potrošnikov po novih proizvodih, grožnjami konkurentov, pojavom novih tehnologij in podobno. Pomembno je, da se podjetja na izzive pravočasno in pravilno odzovejo, ter s tem utrdijo, ali vsaj ohranijo svoj konkurenčni položaj.

Ob iskanju vedno novih rešitev, pa naj bodo le-te v zvezi z razvojem novih proizvodov oziroma storitev, z načrtovanjem trženjskih akcij, ali pa le z informatizacijo kataloga strank, se podjetja soočajo s potrebo po varovanju poslovnih skrivnosti.

Diplomsko delo obravnava poslovne skrivnosti z različnih vidikov.

V prvem poglavju je pojasnjen pomenski krog poslovne skrivnosti in njen pomen. Zatem obravnavam načine opredeljevanja poslovnih skrivnosti in ukrepov za njihovo varovanje, poudarjen pa je tudi pomen njihove učinkovite zaščite.

Drugo poglavje je namenjeno členitvi pojavnih oblik poslovnih skrivnosti, ki vsebuje različne možne razvrstitve poslovnih skrivnosti in razlike med njimi.

V tretjem poglavju je beseda o ekonomskem pomenu poslovnih skrivnosti, in sicer tako z vidika tujih, kot tudi z vidika lastnih poslovnih skrivnosti. Podjetja se pri načrtovanju svojih aktivnosti namreč vsakodnevno soočajo s tujimi poslovnimi skrivnostmi, obenem pa morajo lastne poslovne skrivnosti ščititi pred morebitnimi zlorabami. Grožnje zlorab se pojavljajo s strani konkurenčnih podjetij, s strani samih zaposlenih in drugače udeleženih oseb v podjetju, pa tudi s strani partnersko povezanih podjetij. Podatki, ki so varovani kot poslovne skrivnosti, podjetju že sami po sebi predstavljajo vrednost, kakršnakoli oblika njihove zlorabe pa ima lahko za posledico škodo.

V četrtem poglavju obravnavam pravno ureditev poslovnih skrivnosti. Najprej so splošno opredeljena različna razmerja, ki se ob poslovanju podjetja vsakodnevno vzpostavljajo in v okviru katerih je potrebno ščititi poslovne skrivnosti. Zaščito zagotavlja tudi država s svojimi predpisi, ob tem namenjam posebno pozornost natančnejšemu pregledu določb, in sicer s področja statusnega, konkurenčnega, delovnega, pogodbenega, finančnega in kazenskega prava. Pravno prakso sem vključila v posameznih podpoglavjih, prav tako konkretne primere iz podjetniške prakse, če in kolikor so mi bili dostopni.

V petem poglavju sledi kratek pregled pravne ureditve poslovne skrivnosti v nemškem in madžarskem pravnem sistemu. Najprej so navedene nekatere splošne ugotovitve, ki se nanašajo na oba sistema, nato pa v dveh podpoglavjih sledijo konkretne določbe, najprej nemške, nato še madžarske zakonodaje.

V sklepu povzemam bistvene poudarke diplomskega dela.

Diplomskemu delu sta priložena še dva konkretna dokumenta iz podjetniške prakse, ki sem ju v tekstu tudi komentirala, in sicer pravilnik o poslovni skrivnosti in del pogodbe o zaposlitvi. Priložena dokumenta sta primer, kako podjetja, med drugim, poskrbijo za pravno varstvo svojih poslovnih skrivnosti in predvidijo ukrepe za primer njihovih zlorab.

1. SPLOŠNO O POSLOVNI SKRIVNOSTI

Poslovna skrivnost se je vsebinsko zastavila kot problem šele s pojavom podjetij. Šele s pojavom zasebne lastnine proizvodnih sredstev in s svobodnim delovanjem trga se je namreč pojavila potreba po varovanju določenih podatkov, pomembnih za doseg gospodarskih prednosti podjetja – poslovnih skrivnosti. Obsegajo lahko vse od natančnih tehničnih specifikacij proizvodov, raznih načrtov, modelov, proizvodnih postopkov, podlag za izračun cen, do imena ciljnega podjetja za prevzem. Zaupni podatki se lahko nanašajo na načrtovano oglaševalsko kampanjo, ali pa predstavljajo seznam odjemalcev podjetja. Ne glede na naravo informacije ima le-ta vrednost za njenega nosilca.

Poslovna skrivnost je torej vsak podatek o gospodarski dejavnosti ali gospodarskem položaju podjetja, ki je in ki sme biti znan le določenemu krogu oseb (Pravo, 1987, str. 196). Podatek, ki je poslovna skrivnost, ima dve značilnosti: je zaupen in kot tak znan le določenemu krogu oseb, poleg tega pa sme biti znan le temu določenemu krogu oseb, ki podatka ne smejo prenašati tretjim osebam, ali ga same uporabiti. Razlog zaupnosti mora imeti tržno vrednost.

Kateri podatki se štejejo kot poslovna skrivnost določa Zakon o gospodarskih družbah (Ur. list RS, št. 15/2005 – uradno prečiščeno besedilo) v okviru definicije poslovne skrivnosti. Zakon (2005) v 39. členu določa, da se za poslovno skrivnost štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom, ne glede na to, ali so določeni s sklepi, pa se za poslovno skrivnost štejejo tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Natančneje določene podatke kot poslovno skrivnost torej opredeli njihov nosilec. Velja tudi zakonska omejitev, da kot poslovna skrivnost ne morejo biti opredeljeni podatki, ki so po zakonu javni, podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev.

V okviru vsake poslovne funkcije v podjetju so podatki, ki so za podjetje zelo pomembni in za katere je očitno, da bi lahko nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Kot poslovno skrivnost lahko zato organizacije opredelijo najrazličnejše podatke, dokumente, računalniške aplikacije, celo lokacije, kjer se hranijo dokumenti z zaupnimi podatki. Možno vodilo ob opredeljevanju podatkov kot poslovnih skrivnosti je razlikovanje

med podatki o doseženih rezultatih podjetja in podatki o načinu doseganja teh rezultatov. Prvi morajo biti javno dostopni, drugi pa morajo ostati v notranjem območju podjetja, lahko tudi kot poslovna skrivnost.

Podjetja opredelijo poslovne skrivnosti v splošnem aktu¹, pri čemer so le-te lahko taksativno našteje, ali pa splošno opredeljene, pri čemer je pomembno, da je možno razlikovanje poslovnih skrivnosti od tistih dejstev, ki to niso. V pravilniku podjetja tudi časovno opredelijo dolžnost varovanja² poslovnih skrivnosti, krog oseb, ki jih veže dolžnost varovanja, ter njihove pravice, obveznosti in odgovornost. Ker nekatera poslovna razmerja niso možna, če poslovna partnerja ne razkrijeta tudi informacij, ki so sicer poslovna skrivnost, je smiselno v pravilnik vključiti tudi dolžnost varovanja poslovnih skrivnosti poslovnih partnerjev, za katere bi lahko izvedeli zaposleni.

Z izključno uporabo podatkov, ki predstavljajo poslovno skrivnost, podjetja dosegajo in ohranjajo prednost na različnih področjih svojega poslovanja. A bolj kot je neko podjetje uspešno, bolj se sooča z nevarnostjo, da bodo konkurenti skušali posnemati njegove proizvode, postopke poslovanja, ali pa mu celo škodovati. Pri tem nekaterim ni tuje niti gospodarsko vohunstvo³ in zloraba poslovnih skrivnosti. Zato so poleg ukrepov organizacijske narave (pravilniki), za aktivno zaščito poslovnih skrivnosti potrebni tudi tehnični ukrepi (fizično varovanje) in ukrepi pravne narave (konkurenčne klavzule).

Zaradi izjemnega pomena poslovnih skrivnosti za njihovega nosilca pa zgolj zaščita s strani samih podjetij ne zadošča. Izdaja katerekoli poslovne skrivnosti ima namreč lahko vpliv na tržni ugled podjetja, na njegovo konkurenčno sposobnost, ali pa pomeni celo ogrožanje obstoja podjetja. Zaščita poslovnih skrivnosti in sankcioniranje njihovih zlorab je zato zagotovljeno tudi v okviru različnih pravnih panog. Te kršitve sicer različno obravnavajo, vse pa izhajajo iz prepovedi prenašanja poslovnih skrivnosti in iz prepovedi poseganja tretjih oseb v poslovne skrivnosti.

2. VRSTE POSLOVNIH SKRIVNOSTI

Ne glede na to kako, če sploh, delimo poslovne skrivnosti na posamezne vrste, za vse velja enak režim varovanja, torej prepoved njihove zlorabe in izdaje.

Sicer lahko poslovne skrivnosti v grobem razdelimo na poslovne in tovarniške, pri čemer naj bi prve zajemale podatke o finančnem, tržnem in kadrovskem položaju podjetja, druge pa

---

¹ Primer Pravilnika o poslovni skrivnosti je v prilogi I.

² Dolžnost varovanja pomeni prepoved zlorabe in izdaje (Kop, 1991, str. 18).

³ Uporaba nezakonitih in prikritih načinov pridobivanja poslovnih skrivnosti (Kop, 1991, str. 20).

podatke o proizvodnem procesu. Ti so vsebovani tako v proizvodnih pravilih, delovnih nalogih, kot v tehničnih pravilih, uporabljenih v proizvodnem procesu. Razmejitev med tako opredeljenima vrstama poslovnih skrivnosti je večkrat težka, zato navadno poslovne skrivnosti ločimo kar glede na področja, na katera se nanašajo podatki, ki so opredeljeni kot poslovna skrivnost (proizvodni postopek, trženje, finančni, materialni, kadrovski položaj podjetja in podobno).

Zaupni podatki se lahko nanašajo tudi na druga področja delovanja, ali pa pride do njihove izmenjave ob stikih z organi oblasti. Zato je ob splošni delitvi poslovnih skrivnosti po poslovnih funkcijah⁴, pomembno tudi razlikovanje državnih, vojaških, uradnih skrivnosti, ter različnih poklicnih tajen. Enako, kot za splošno opredeljeno poslovno skrivnost, tudi za te velja, da je namen varovanja preprečiti škodo, ki bi lahko nastala v primeru njihovega razkritja.

Državne, vojaške in uradne skrivnosti so opredeljene z Zakonom o tajnih podatkih (Ur. list RS, št. 87/2001, 101/2003). Ta zakon v 5. členu določa, da se lahko določi za tajnega podatek, ki je tako pomemben, da bi z njegovim razkritjem nepoklicani osebi nastale, ali bi očitno lahko nastale, škodljive posledice za varnost države ali za njene politične ali gospodarske koristi. Podatek se lahko nanaša na javno varnost, obrambo, zunanje zadeve, ali obveščevalno in varnostno dejavnost državnih organov.

Uradno tajnost opredeljuje tudi Zakon o industrijski lastnini (Ur. list RS, št. 102/2004 – uradno prečiščeno besedilo), ki v 8. členu določa, da so spisi v zvezi s patentno prijavo in prijavo modela uradna tajnost vse do njihove objave v uradnem glasilu. Takšna določba je pomembna, saj podjetja s pravicami industrijske lastnine sicer dosežejo učinkovito zaščito, vendar šele po preteku določenega časa od prijave patenta ali modela. S prijavo pa že razkrijejo pomembne podatke, ki bi lahko, če bi bili znani, povzročili škodo njihovemu nosilcu, zato so varovani kot uradna tajnost. Sicer so registri v zvezi s pravicami industrijske lastnine javni, prav tako pa ima vsakdo možnost dobiti informacije o prijavah in podeljenih ali registriranih pravicah.

Poklicne tajnosti so navadno zajete v kodeksih poklicne etike, ki se jih morajo držati različne agencije, posredniki, zastopniki, ob nudenju svojih uslug podjetjem, saj imajo pri tem dostop do informacij, ki lahko predstavljajo tudi poslovne skrivnosti naročnika. Tako na primer Kodeks odvetniške poklicne etike Odvetniške zbornice Slovenije predpisuje dolžnost varovati kot tajnost vse, kar je stranka odvetniku zaupala ali kar je kot zaupno zanjo izvedel. Poleg tega mora tudi sam vestno oceniti, kaj stranka želi varovati kot tajno. Dolžnost varovanja časovno ni omejena in velja tudi po prenehanju zastopanja oziroma po opravljenih storitvah. Ne glede na to, za kakšno skrivnost je opredeljen podatek in ne glede na to, kateri predpis (Zakon o tajnih podatkih, Ur. list RS, št. 87/2001, 101/2003; Zakon o industrijski lastnini Ur.

---

⁴ Finančna, kadrovska, proizvodna... (Berden, 1981, str. 37).

list RS, št. 102/2004) ureja posamezno – državno, vojaško, uradno ali poklicno skrivnost, vsem je skupna obveza njenega varovanja, prepoved izdaje in zlorabe, ter predpisan krog oseb, ki imajo pravico dostopa do teh podatkov, vključno s pogoji za dostop.

Poslovne skrivnosti lahko razvrstimo tudi glede na pravne panoge, katerih predmet je zaščita posameznih poslovnih skrivnosti. V poslovanju podjetja se namreč vsakodnevno vzpostavljajo in ohranjajo različna, zelo specifična razmerja, v katerih se udeleženci seznanjajo s poslovnimi skrivnostmi. Od vrste vsakega posameznega razmerja in njegovih značilnosti je odvisen krog oseb, vezanih s poslovno skrivnostjo, ter obseg in način zaščite poslovnih skrivnosti. Ta sicer prvenstveno izvira iz potreb varstva konkurence, vendar je danes varstvo poslovne skrivnosti predmet tudi drugih pravnih panog, ne le konkurenčnega prava.

3. EKONOMSKI POMEN POSLOVNIH SKRIVNOSTI

Uspešnost in učinkovitost, ki ju s svojim delovanjem zasledujejo podjetja, terjata od njih stalno spremljanje svojega okolja, ter na tej osnovi predvidevanje, kakšne bodo v prihodnosti razmere poslovanja. Iz okolja podjetja prejemajo vire za delovanje, jih predelujejo, jim dodajajo vrednost in jih spreminjajo v proizvode in storitve, te pa kot proizvodne učinke vračajo nazaj v okolje. Pri tem svojem delovanju morajo biti podjetja selektivna pri izbiri virov in proizvodnih učinkov⁵, predvsem pri dajanju informacij o lastnem delovanju (Tavčar, 1994, str. 85).

Podjetja so torej odvisna od okolja – svojih odjemalcev, dobaviteljev in konkurentov, obenem pa tudi sama vplivajo nanj. Poleg opisanih odnosov v t.i. tržnem okolju, so pomembni tudi vplivi širšega okolja na delovanje podjetja. Monetarna in fiskalna politika, pravni predpisi, razvitost gospodarstva in obeti za njegovo prihodnjo rast, socialno okolje in tehnologija⁶ so pomembne določljivke uspešnosti podjetja.

Ob analizah širšega okolja morajo podjetja skrbno proučiti predvsem elemente, ki imajo vpliv na njihovo ožje poslovno okolje in poslovanje. Pomembno je namreč, da podjetja poznajo svojo panogo, ter trenutne in verjetne prihodnje razmere v njej. Panožna konkurenca, tako obstoječa, kot potencialna, pogajalska moč kupcev in dobaviteljev, ter nenazadnje tudi sodelovanje med podjetji, vplivajo na prihodnje priložnosti, ki se ponujajo podjetju in na nevarnosti, na katere mora biti pozorno.

---

⁵ Viri in proizvodni učinki so tako materialni, kot nematerialni (informacije).

⁶ V širšem pomenu veda o učinkovitem delovanju na kateremkoli področju.

Pridobivanje informacij o stanju v okolju, možnostih razvoja panoge in samega podjetja, predvsem pa pridobivanje informacij o delovanju konkurentov, pa je nemalokrat težavno. Bolj, ko podjetje prehaja na analiziranje stanja v svojem ožjem poslovnem okolju, bolj se mora opirati na predvidevanja, saj so podatki, ki jih potrebuje, vedno bolj zaupni in kot taki vedno manj dostopni. Z namenom ohranjanja konkurenčnih prednosti in preprečitve gospodarske škode, podjetja namreč ščitijo svoje poslovne skrivnosti, dostopne pa so nekatere informacije javnega značaja.

Podjetje torej potrebuje informacije za analize in predvidevanja, obenem pa je tudi samo konkurent, ki vpliva na odzive in poslovanje drugih podjetij v panogi. Informacije o njegovem poslovanju in nastopanju na trgu, predvsem tiste, ki se nanašajo na prihodnje delovanje, so zato zanimive za konkurente. Podjetje se tako sooča z nedostopnostjo določenih informacij o konkurentih, obenem pa mora ščititi lastne zaupne podatke.

Iz navedenega torej izhaja, da morajo podjetja za zagotavljanje svoje uspešnosti pazljivo spremljati spremembe v okolju, predvsem v panogi. Enako pomembno, kot je poznavanje panoge in širšega okolja delovanja podjetja, je pomembno tudi poznavanje osrednje sposobnosti podjetja, ter celovito ocenjevanje njegovih prednosti in slabosti. Šele na osnovi celovitih analiz lahko podjetje namreč oblikuje razvojne strategije in razvija konkurenčne prednosti.

Veliko gospodarsko koristnih informacij, povezanih s konkurenti, je mogoče dobiti iz javnih registrov pravic industrijske lastnine. Prav tako so ti vir novih tehničnih informacij, ter podatkov o stanju in razvojnih smereh znanja na nekem tehničnem področju. Podatki odražajo aktivnosti posameznih subjektov na trgu. Povedo, kaj konkurenti na trgu proizvajajo oziroma prodajajo, na katerih trgih so že prisotni, katere trge šele osvajajo in na katere trge se usmerjajo. Informacije kažejo tudi na možne nove konkurente, ki se lahko pojavijo na določenem trgu ali na področju določenega proizvoda (Puharič, 2003, str. 69). Podjetja se torej lahko seznanijo z izumi konkurentov in na podlagi tega usmerjajo svoje lastne raziskave in razvoj (Pretnar, 2002, str. 132).

Ko podjetja dobijo okvirno sliko o dejavnosti konkurence, ocenijo svoje prednosti in slabosti, ter analizirajo osrednje sposobnosti. Pri tem podjetja ugotavljajo, kdo je sploh lastnik njihovih osrednjih sposobnosti (podjetje ali zaposleni), kako trajne so te, kako prenosljive in kako hitro jih lahko posnema konkurenca. Na tej osnovi lahko podjetja ocenijo tudi prednosti in slabosti s stališča varnosti prenosa informacij in znanj iz podjetja. V storitvenih podjetjih je namreč osnovno znanje navadno v posesti zaposlenih, zato je selitev tega znanja v konkurenčno podjetje relativno lahka. Prav tako so nekateri viri, ki jih je mogoče kupiti na trgu, dosegljivi tudi konkurentom, težje prenosljiv pa je sloves ali blagovna znamka (Jaklič, 2002, str. 326).

Na osnovi opravljenih analiz podjetja tudi lažje opredelijo področja dela, ki največ prispevajo k prednosti pred drugimi. Navadno so to raziskave in razvoj, proizvodnja ali komercialno področje. Tako opredeljene konkurenčne prednosti predstavljajo tudi dobro izhodišče za ugotavljanje potreb po zaščiti proizvodnih postopkov, proizvodov, načrtov, znanja ali podatkov.

Učinkovito zaščito lahko podjetja dosežejo s katero od pravic industrijske lastnine, z opredelitvijo poslovnih skrivnosti, s konkurenčnimi klavzulami v pogodbah o zaposlitvi, ali pa z zaposlitvijo le zelo zanesljivih in strokovno usposobljenih ljudi za delo na tistih področjih, kjer morajo delavci poznati pomembne poslovne skrivnosti. Patentno varstvo je potrebno vselej, kadar je izum razkrit z izdelkom samim, v kolikor pa izum omogoča le učinkovitejšo proizvodnjo izdelka, ki ostane nespremenjen, je zaščita z institutom poslovne skrivnosti boljše izbira (Pretnar, 2002, str. 185). Z institutom poslovne skrivnosti se lahko zaščiti sam proizvodni postopek, podatki o nastopanju na trgu, podatki o finančnem, materialnem in kadrovskem položaju podjetja (Berden, 1981, str. 37). Varstvo podatkov je izjemno pomembno predvsem v razvojnih in raziskovalno intenzivnih obratih, saj največje dobičke danes omogočajo prav proizvodi visoko razvite tehnologije. Manj strogo varstvo bi sicer omogočilo hitrejši pretok informacij in zato hitrejši gospodarski in tehnični razvoj, vendar nasprotno, monopoliziranje podatkov vzpodbuja podjetja k iskanju vedno novih, izvirnih rešitev in s tem k doseganju novih konkurenčnih prednosti. Če ne bi bilo patentnega varstva, bi bilo namreč dovoljeno kopirati vsak nov izum, s tem pa bi se občutno zmanjšale investicije v raziskave in razvoj (Pretnar, 2002, str. 121).

Konkurenčna prednost podjetja je torej osrednji dejavnik njegovega uspešnega poslovanja, rasti in razvoja. Vendar konkurenčna prednost ni nekaj stalnega. Občasno sicer lahko določeno podjetje uživa prednost pred svojimi tekmeci, vendar bodo ti skušali kar najhitreje odgovoriti s svojo ponudbo in prevzeti vodilni položaj, vendar vodilno podjetje svoj položaj lažje ohrani, v kolikor njegova konkurenčna prednost izvira iz tehnološke prednosti, ki je patentirana ali varovana kot poslovna skrivnost (Pretnar, 2002, str. 33, 109).

V skladu s Porterjevo verigo vrednosti sta osnovna izvora konkurenčne prednosti podjetja stroškovna prednost ali boljša diferenciacija proizvoda. Vsaka sprememba v poslovanju, ki zniža stroške ustvarjanja enakih proizvodov, ali ki pripomore k diferenciranju proizvoda, zato pomeni možno povečanje konkurenčne prednosti podjetja (Pučko, 2003, str. 155-157). Stroškovno prednost lahko podjetje doseže z uvedbo novih postopkov proizvodnje ali z uporabo novih materialov, s spremembami v načinu prodaje in podobno. Za to so navadno potrebna velika vlaganja v raziskave in razvoj, v izobraževanje kadra, potrebne so posodobitve proizvodnih zmogljivosti in podobno. Vendar kljub kakovostni kontroli stroškov raziskovalno-razvojnega oddelka ni vedno mogoče z gotovostjo pričakovati stroškovno sprejemljivih in učinkovitih rešitev. Zato, in zaradi časa, potrebnega za razvoj novih proizvodov ali proizvodjalnih postopkov, se lahko podjetje, ki stopa na trg, odloči za pridobitev

licence, namesto da vlaga v lastne raziskave in razvoj (Pretnar, 2002, str. 136), ali pa se, sicer neetično, odloči za katerega od načinov nelojalne konkurence. Nelojalna konkurenca je lahko posnemanje značilnosti, ki so osnova konkurenčne prednosti drugega podjetja in zloraba njegovih poslovnih skrivnosti, ali pa širjenje neresničnih informacij o konkurentu in s tem škodovanje njegovemu položaju na trgu (Pretnar, 2002, str. 98). Podjetja lahko posnemajo proizvode in storitve, ki se pojavljajo na trgu, trženjske akcije konkurentov, ali pa celo skušajo z lažnimi pogajanci o nameravanem poslovnem sodelovanju priti do poslovnih skrivnosti konkurentov in tako prihraniti pri stroških. Tveganje za zlorabo poslovnih skrivnosti je tem večje, čim večje prednosti na trgu zagotavlja imetniku določena poslovna skrivnost. Učinkovita zaščita in varstvo podatkov sta zato izjemno pomembna, predvsem zato, ker zlorabo poslovne skrivnosti v podjetju navadno odkrijejo šele, ko se na trgu pojavi skoraj enak, vendar občutno cenejši proizvod (Amon, 1997, str. 8). To podjetju, ki je izdelek razvilo, pomeni veliko gospodarsko škodo, v skrajnem primeru pa celo njegov propad.

Konkurenčne grožnje s strani konkurentov pa niso edino, s čimer se soočajo podjetja pri svojem poslovanju. Porajajo se jim tudi številne priložnosti za skupno sodelovanje, kar povečuje možnost doseganja konkurenčnih prednosti sodelujočih podjetij oziroma izboljšuje njihovo koevolucijo. Gre za različne oblike partnerstev, v katerih podjetja hkrati konkurirajo in sodelujejo (Jaklič, 2002, str. 148). Povezave so lahko horizontalne (npr. franšizing), vertikalne (npr. kooperacija), ali pa mešane.

Tudi v primeru strateških povezav med podjetji pa je potrebno poskrbeti za zaščito poslovnih skrivnosti in v pogodbe o medsebojnem sodelovanju vključiti ustrezne klavzule. Kljub temu, da takšne povezave pomenijo povečevanje učinkovitosti sodelujočih podjetij, obenem predstavljajo tudi določeno tveganje. Partnerji se v okviru sodelovanja namreč nujno seznanijo s pomembnimi podatki, celo s poslovnimi skrivnostmi drugega. Zato zgolj zanašanje na to, da pogodbeni partner posluje v skladu z dobrimi poslovnimi običaji⁷, kot to sicer v 5. členu predpisuje Obligacijski zakonik (Ur. list RS, št. 83/2001), ni dovolj učinkovita zaščita.

4. PRAVNA UREDITEV POSLOVNIH SKRIVNOSTI

Med podjetji, prav tako pa tudi znotraj posameznega podjetja, se vzpostavljajo najrazličnejša razmerja. Ta lahko temeljijo na medsebojnem zaupanju, ali pa je njihov temelj konkurenčen odnos med udeleženci. Prva nalagajo, da se udeleženci vzdržijo ravnanj, ki bi škodila drugim udeležencem, čeprav bi bila sama po sebi dopustna. Druga terjajo od udeležencev, da se na primer vzdržijo dejanj nelojalne konkurence. Poleg navedenih se v vsakodnevnem poslovanju podjetij neprestano vzpostavljajo tudi druga, nova razmerja (npr. podelitev prokure ali

---

⁷ Dobri poslovni običaji so sinonim za poslovno moralo (Pravo, 1987, str. 46).

sklenitev sporazuma o skupnih raziskavah in razvoju), obstoječa pa se preoblikujejo ali končujejo. Država s svojimi predpisi ta razmerja ureja in obenem ščiti svoj pravni red, ter njegova temeljna načela. Tako je na primer gospodarska pobuda sicer svobodna, a so obenem prepovedana dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco in dejanja nelojalne konkurence. Gospodarske dejavnosti prav tako ni dovoljeno izvajati v nasprotju z javno koristjo. Pod nekaterimi, z zakonom določenimi pogoji, se lahko omeji tudi sicer vsakomur zagotovljena prosta izbira zaposlitve (Ustava RS, Ur. list RS/I, št. 33/1991, člena 49, 74). Navedena temeljna načela in izjeme veljajo tudi v povezavi z normiranjem varovanja poslovnih skrivnosti.

Zakonodajalec ščiti interes nosilca poslovnih skrivnosti, in sicer tako nasproti drugim podjetjem, državnim organom in posameznikom, kot tudi v odnosu do samih zaposlenih in lastnikov podjetja. Varovanje koristi nosilcev poslovnih skrivnosti je v določenih primerih celo pred varovanjem javnega interesa. Navedeno velja na primer v primeru omejitve načela javnosti v postopkih oddaje javnih naročil, kjer ponudniki razkrijejo tudi svoje poslovne skrivnosti (Žvan, 2003, str. 10).

Dejanja, ki pomenijo kršitev poslovne skrivnosti, so lahko vsebinsko zelo različna. Pomenijo lahko dejanje nelojalne konkurence, kršitev delovne dolžnosti ali kaznivo dejanje. Posledica kršitve je lahko odškodninska odgovornost kršitelja. Poseg v poslovno skrivnost in večina drugih dejanj, ki sodijo v nelojalno konkurenco, pomeni tudi kršitev osebne pravice pravne osebe (Berden, 1981, str. 39). Zaradi različnih pojavnih oblik, ki jih ima lahko kršitev poslovne skrivnosti, je ta varovana z različnimi zakonskimi predpisi. Pomembne določbe v zvezi s poslovnimi skrivnostmi je tako moč najti v okviru gospodarskega, delovnega, finančnega ter kazenskega prava. Navedene pravne panoge ščitijo različne interese, njihove norme pa so naperjene proti osebam, ki imajo največ možnosti za kršitev (Zabel, 1999, str. 455).

4.1. STATUSNO PRAVO

Osnovni predpis, ki ureja pravo gospodarskih subjektov, je Zakon o gospodarskih družbah (Ur. list RS, št. 15/2005 – uradno prečiščeno besedilo). Ta določa pogoje za ustanovitev gospodarskih subjektov, ureja različne oblike gospodarskih družb in pravna razmerja med udeleženci v teh družbah.

Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) dopolnjujejo številni, vsebinsko povezani predpisi, ki urejajo določena vprašanja, ki s tem zakonom niso urejena in veljajo za

posamezne vrste gospodarskih subjektov⁸, ali pa določena vprašanja urejajo drugače in bolj natančno⁹.

Tipična zaupna razmerja, ki nastajajo zaradi udeležbe v podjetju so razmerja med samimi družbeniki, razmerja družbenikov do tretjih oseb, ter razmerja med družbo in njenimi družbeniki oziroma delničarji. Ta razmerja nalagajo udeležencem, da se vzdržijo ravnanj, ki bi lahko škodila drugim udeležencem (Zabel, 1999, str. 211). Med ta nedvomno spadajo razkritje poslovne skrivnosti, pridobivanje podatkov, ki so poslovna skrivnost in sodelovanje v konkurenčni družbi. ZGD (2005) ureja tako institut poslovne skrivnosti, kot institut prepovedi konkurence, ki je s prej navedenim v tesni povezavi.

4.1.1. Poslovna skrivnost

Poslovna skrivnost je varovana v razmerjih med družbo in njenimi lastniki, med družbo in njenimi organi ter delavci, ter med družbo in osebami izven družbe.

Poslovno skrivnost ZGD (2005) v 39. členu definira na subjektiven in objektivni način. Za poslovno skrivnost se štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom, ne glede na to pa tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Pri subjektivnem načinu določitve je torej odvisno od družbe, kateri podatki bodo opredeljeni kot poslovna skrivnost, pri objektivnem načinu pa je potreba po varstvu očitna in izhaja že iz same narave podatkov. V nobenem primeru se za poslovno skrivnost ne morejo določiti podatki, ki so po zakonu javni, ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev (Žvan, 2003, str. 11).

Družba s sklepom (ali pravilnikom) o poslovni skrivnosti opredeli tudi način varovanja poslovne skrivnosti in odgovornost oseb, zavezanih k njenemu varovanju, ter z njim seznanjeni družbenike, delavce, člane organov in druge osebe, ki so dolžne varovati poslovno skrivnost. Osebe, odgovorne za kršitev poslovne skrivnosti, morajo biti neodvisne od nosilca poslovne skrivnosti, nikakor pa to niso le osebe, ki so del organizacijske strukture družbe, pač pa tudi bivši družbeniki ali zaposleni, poslovni partnerji ali pa osebe, ki z družbo še niso vzpostavile poslovnega razmerja, se pa z njo dogovarjajo za sodelovanje.

ZGD (2005) v 40. členu obvezuje k varovanju poslovne skrivnosti družbe tudi osebe izven družbe, pod pogojem, da so vedele ali bi, glede na naravo podatka, morale vedeti za to, da je podatek poslovna skrivnost. Poleg obveze varovanja poslovnih skrivnosti navedeni člen vsebuje tudi prepoved ravnanja, s katerim bi osebe izven družbe skušale pridobiti podatke, ki

---

⁸ Npr. določbe Obligacijskega zakonika o družbi zasebnega prava (Ur. list RS, št. 83/2001, člani 990-1002).

⁹ Npr. določbe Zakona o bančništvu o osnovnem kapitalu banke (Ur. list RS, št. 104/2004 – uradno prečiščeno besedilo, člen 15).

so poslovna skrivnost družbe. Takšno ravnanje mora biti v nasprotju z zakonom ali voljo družbe.

4.1.2. Prepoved konkurence

Prepoved konkurence se nanaša na družbenike, poslovodje, člane uprave in nadzornega sveta, ter prokuriste. Ti v bistvu predstavljajo gospodarsko družbo, ki je nosilka poslovnih skrivnosti in so tako na nek način sami nosilci teh poslovnih skrivnosti. Glede na to bi bilo torej možno, da njihovo razpolaganje s poslovnimi skrivnostmi družbe sploh ne bi bilo protipravno. Protipravno razpolaganje s poslovno skrivnostjo je namreč le razpolaganje brez pooblastila nosilca poslovne skrivnosti. Gre za tako specifičen odnos, da že sam ZGD (2005) sankcionira prepoved konkurenčnih aktivnosti.

Zgoraj navedene osebe ne le predstavljajo družbo, temveč se tudi seznanjajo s ključnimi podatki v zvezi s poslovanjem družbe. Zato ne smejo sodelovati ne v vlogi lastnikov ali oseb s posebnimi pooblastili in odgovornostmi, ne kot delavci v katerikoli konkurenčni družbi.

ZGD (2005) v 41. členu dopušča možnost, da se z aktom o ustanovitvi družbe konkurenčna prepoved razširi tudi na druge osebe¹⁰, možno pa je tudi določiti pogoje, pod katerimi lahko osebe, za katere bi sicer veljala konkurenčna prepoved, sodelujejo v konkurenčni družbi.

Posledica kršitve konkurenčne prepovedi je odškodninska odgovornost, od družbenikov pa lahko družba zahteva tudi prepustitev poslov, ki so jih sklenili za svoj račun, ali prenos koristi iz teh poslov na družbo, oziroma odstop pravice do odškodnine družbi (Zakon o gospodarskih družbah, Ur. list RS, št. 15/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 42).

V skladu z načelom, da sme biti konkurenca omejena le v tolikšni meri in v takem času, kolikor je to nujno zaradi vzdrževanja zaupnega razmerja in zaradi doseganja cilja pogodbe (Zabel, 1999, str. 212), zakon določa tudi najdaljšo možno dobo trajanja konkurenčne prepovedi po tem, ko je oseba izgubila lastnost, zaradi katere ji je bila konkurenčna prepoved določena¹¹ (Brus, 2002, str. 16).

4.1.3. Podjetniška praksa

V skladu z zakonskimi določbami, da se kot poslovna skrivnost štejejo s pisnim sklepom opredeljeni podatki, podjetja večinoma skrbno pripravijo in sprejmejo pravilnike o poslovnih

---

¹⁰ Npr. na delničarje delniške družbe.

¹¹ Dve leti oz. šest mesecev v primeru odpoklica člana uprave delniške družbe ali poslovodje družbe z omejeno odgovornostjo (ZGD, Ur. list RS, št. 15/2005 – uradno prečiščeno besedilo, členi 41, 250, 449).

skrivnosti. V prilogi I. je konkreten primer takega pravilnika, s katerim je opredeljena poslovna skrivnost, njeno varovanje in krog oseb, zavezanih k varovanju poslovne skrivnosti, ter njihova odgovornost. S pravilniki in sklepi družbe morajo biti seznanjeni zaposleni v družbi, tretje osebe pa navadno z akti družbe niso seznanjene. Sicer jih veže zakonska obveza varovanja poslovnih skrivnosti in prepoved njihovega pridobivanja, kljub temu pa podjetja dodatno ščitijo svoje interese z različnimi opozorili.

V nadaljevanju sta navedeni dve obvestili, in sicer eno, ki ga podjetja navedejo na poslanih fax sporočilih, ter eno, ki se avtomatično doda k poslanim elektronskim sporočilom. Z obema se prejemnika nedvoumno opozori, da je poslano poslovna skrivnost in na dolžnost njenega varovanja.

4.1.3.1. Opozorilo na fax sporočilu

Ta stran in vse ter vsaka od strani spremljajoče dokumentacije vsebujejo zaupne podatke, namenjene določeni osebi in namenu. Vsebovani podatki predstavljajo poslovne skrivnosti pošiljatelja in prejemnika, ki jih ščiti zakon.

Če ste zmotni prejemnik tega faxes, ste s tem obveščeni, da razkritje, kopiranje, razmnoževanje in uporaba vsebovanih podatkov ni dovoljena in je lahko osnova pravnim ukrepom.

4.1.3.2. Opozorilo na elektronskem sporočilu

To elektronsko sporočilo in vse morebitne priloge so poslovna skrivnost in namenjene izključno naslovniku. Če ste sporočilo prejeli pomotoma, vas prosimo, da obvestite pošiljatelja, sporočilo pa takoj uničite. Kakršnokoli razkritje, distribucija ali kopiranje vsebine sporočila je izrecno prepovedano.

4.2. KONKURENČNO PRAVO

Konkurenčna zakonodaja naj bi zagotavljala konkurenco, ki podjetja spodbuja k večji učinkovitosti in uspešnosti poslovanja (Jaklič, 2002, str. 137). Po Zakonu o varstvu konkurence (Ur. list RS, št. 18/1993, 56/1999) so tako prepovedana dejanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco na trgu ali nasprotujejo dobrim poslovnim običajem pri nastopanju na trgu, za kršitve pa so predpisane kazni.

Svobodno nastopanje na trgu je sicer ena bistvenih značilnosti ekonomske ureditve, vendar to nastopanje ne sme biti nepošteno in nelojalno (Zabel, 1999, str. 266). Nelojalna konkurenca je

ena od oblik nedopustne konkurence. Zakon o varstvu konkurence (Ur. list RS, št. 18/1993, 56/1999) v 13. členu opredeljuje nelojalno konkurenco kot dejanje podjetja pri nastopanju na trgu, ki je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in s katerim se povzroči, ali zgolj utegne povzročiti škoda drugim udeležencem na trgu.

Dejanja nelojalne konkurence se lahko nanašajo na reklamiranje, oglaševanje ali ponujanje blaga in storitev, na razdiranje pogodb in poslovnih razmerij, na neupravičeno uporabo kakšne oznake drugega podjetja, dajanje ali obljubljanje daril. Za dejanje nelojalne konkurence se šteje tudi protipravno pridobivanje poslovne skrivnosti drugega podjetja, ali pa neupravičeno izkoriščanje zaupane poslovne skrivnosti drugega podjetja. Velja torej prepoved poseganja v poslovno skrivnost in prepoved njene zlorabe.

Po konkurenčnem pravu lahko kršijo poslovno skrivnost le pravne in fizične osebe, ki opravljajo gospodarsko dejavnost¹² (Zakon o varstvu konkurence, Ur. list RS, št. 18/1993, 56/1999, člen 2).

4.2.1. Sodna praksa

Sodba Vrhovnega sodišča RS št. II Ips 9/95 z dne 08.01.1997

Sodba se nanaša na odškodninsko odgovornost v zvezi z dejanji nelojalne konkurence.

V obravnavanem primeru je toženka pri opravljanju dela v konkurenčnem podjetju, v katerem se je zaposlila po prenehanju delovnega razmerja pri tožeči stranki, izkoriščala poslovne stike s tujimi kupci, ki jih je pridobila v času trajanja delovnega razmerja pri tožeči stranki. Sodišče je zaključilo, da ravnanje toženke, kljub temu, da je izkoriščala zaupane poslovne skrivnosti bivšega delodajalca, ni dejanje nelojalne konkurence, saj niso izpolnjene predpostavke po Zakonu o varstvu konkurence. Po tem zakonu prepoved nelojalne konkurence namreč velja le za pravne in fizične osebe, ki opravljajo gospodarsko dejavnost, torej za gospodarske subjekte, ne pa tudi za osebe, ki so v podjetju v delovnem razmerju.

Glede na to, da sodišče v toženkinem ravnanju ni zasledilo nedopustnega posega v pravno zavarovan interes tožeče stranke, je razsodilo, da toženkina odškodninska odgovornost ne obstaja, bi pa lahko, v kolikor bi bile dogovorjene pogodbene obveznosti, ki bi toženko omejevale v njeni pravici do proste izbire zaposlitve, torej konkurenčna klavzula.

---

¹² Vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu.

4.3. DELOVNO PRAVO

Delovno razmerje je oblika udeležbe v podjetju, v katerem lahko delavec spozna pomembne konkurenčne podatke, ki bi jih lahko uporabil v primeru opravljanja lastne gospodarske dejavnosti ali v primeru zaposlitve v konkurenčnem podjetju (Zabel, 1999, str. 216-217). Delovno razmerje je torej zaupen odnos med delodajalcem in delavcem, za katerega je bistvena delavčeva zvestoba delodajalcu v osebnem in etičnem pogledu, pripadnost delodajalcu ter zaščita njegovega dobrega imena. Obveznost lojalnega ravnanja delavca in konkurenčna prepoved sta tudi zakonsko predpisani.

Delovna razmerja splošno ureja Zakon o delovnih razmerjih (Ur. list RS, št. 42/2002), poleg tega pa veljajo tudi drugi zakoni. Zakon o javnih uslužbencih (Ur. list RS, št. 56/2002, 23/2005) je na primer tak, v razmerju do Zakona o delovnih razmerjih, specialen predpis.

S sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi se med delavcem in delodajalcem vzpostavi razmerje, z natančno opredeljenimi obveznostmi in pravicami obeh pogodbenih strank. Te opredeljuje že sam Zakon o delovnih razmerjih (2002), ki v členih 31.-40. kot obveznosti delavca med drugim določa vestno opravljanje dela, upoštevanje delodajalčevih navodil, prepoved škodljivega ravnanja, varovanje poslovnih skrivnosti in prepoved konkurence. Vse navedene dolžnosti izhajajo neposredno iz položaja delavca.

4.3.1. Prepoved škodljivega ravnanja

Prepoved škodljivega ravnanja, opredeljena v 35. členu Zakona o delovnih razmerjih (2002), nalaga delavcu, da se, ne glede na vrsto dela, ki ga opravlja, vzdrži vsakega ravnanja, ki bi lahko kakorkoli prizadelo ugled in interese delodajalca. Pri tem ni nujno, da zaradi delavčevega škodljivega ravnanja škoda dejansko nastane, dovolj je že sama verjetnost nastanka škode. Ta je lahko materialna ali nematerialna. Prva je lahko posledica opravljanja konkurenčne dejavnosti, druga pa posledica okrnitve ugleda ali dobrega imena delodajalca. Za kršitev prepovedi škodljivega ravnanja delavec odgovarja disciplinsko in odškodninsko.

4.3.2. Varovanje poslovnih skrivnosti

Dolžnost varovanja poslovnih skrivnosti po 36. členu Zakona o delovnih razmerjih (2002) pomeni, da delavec poslovnih skrivnosti delodajalca ne sme izkoriščati za svojo uporabo ali jih posredovati tretjim. Poslovno skrivnost so dolžni varovati vsi zaposleni, tudi tisti, ki delajo po pogodbi o delu, študenti in dijaki na praksi, in sicer ne glede na to, kako so zanje izvedeli.

Poleg podatkov, ki jih je kot poslovno skrivnost opredelil delodajalec s pisnim sklepom, kot to določa Zakon o gospodarskih družbah (Ur. list RS, št. 15/2005 – uradno prečiščeno besedilo), ki vsebuje splošno definicijo poslovne skrivnosti, šteje Zakon o delovnih razmerjih (Ur. list RS, št. 42/2002) za poslovno skrivnost tudi druge podatke, ki so bili delavcu zaupani oziroma je bil z njimi na kakršenkoli način seznanjen. Za kršitev varovanja podatkov, ki se štejejo za poslovno skrivnost po objektivnem merilu, torej podatkov, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba, pa je delavec po Zakonu o delovnih razmerjih (2002) odgovoren le, če je vedel ali bi moral vedeti za tak značaj podatkov. Presoja, ali je delavec vedel, ali moral vedeti, da gre za zaupen podatek, bo v vsakem konkretnem primeru kršitve odvisna od delavčevega znanja in zmožnosti, njegovega položaja v podjetju, ter od vrste dela, ki ga opravlja.

Za posamezne zaposlene ali druge osebe z določenimi pooblastili dolžnost varovanja poslovne skrivnosti dodatno urejajo posebni, navadno strožji zakoni. V skladu z načelom zaupnosti po 12. členu Zakona o javnih uslužbencih (Ur. list RS, št. 56/2002, 23/2005) so tako javni uslužbenci zavezani k varovanju tajnih podatkov tudi po prenehanju delovnega razmerja in to ne glede na to, kako so te podatke izvedeli. Dolžnosti varovanja jih lahko razreši le delodajalec (Belopavlovič et al., 2003, str. 159-163).

Kljub temu, da je dolžnost varovanja poslovnih skrivnosti določena že z Zakonom o delovnih razmerjih (2002), pa se lahko podjetja tudi dodatno zaščitijo. Ob sklepanju pogodb o zaposlitvi za delovna mesta, na katerih imajo zaposleni dostop do zelo pomembnih poslovnih skrivnosti, se lahko dogovorijo za daljši odpovedni rok. V primeru odpovedi takšnega delavca, ga lahko podjetje za čas trajanja odpovednega roka razbremeni dotedanjšega dela in mu s tem prepreči dostop do novih poslovnih skrivnosti (Kop, 1991, str. 50).

4.3.3. Prepoved konkurence

Tudi prepoved konkurence po Zakonu o delovnih razmerjih (Ur. list RS, št. 42/2002) temelji na načelu varovanja poslovnih skrivnosti. V 37. členu zakon vsebuje splošno veljavno prepoved konkurenčne dejavnosti v času trajanja delovnega razmerja¹³, obenem pa v 38. členu dopušča možnost, da se za čas po prenehanju delovnega razmerja prepoved konkurence pogodbeno dogovori¹⁴.

Namen konkurenčne prepovedi je varstvo delodajalca pred kršitvami lojalnosti delavca v času trajanja delovnega razmerja. Delavec brez pisnega soglasja delodajalca tako ne sme opravljati del ali sklepati poslov, ki sodijo v delovno področje ali dejavnost delodajalca in bi zanj lahko pomenili konkurenco.

---

¹³ Konkurenčna prepoved.

¹⁴ Konkurenčna klavzula.

Prepoved velja ves čas trajanja delovnega razmerja in za vse zaposlene, za njeno spoštovanje ni določena odmena, ker gre za zakonsko prepoved pa je tudi ni treba posebej določati v pogodbi o zaposlitvi. Za kršitev konkurenčne prepovedi je delavec disciplinsko in odškodninsko odgovoren, kršitev pa lahko pomeni tudi osnovo za odpoved pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca.

Splošne izkušnje, ki jih delavci pridobijo ob opravljanju svojega dela, sicer niso predmet poslovnih skrivnosti, vendar lahko ob opravljanju dela posamezniki pridobivajo tudi tehnična, proizvodna ali poslovna znanja in poslovne zveze. Po prenehanju delovnega razmerja lahko ta znanja uporabijo pri delu za drugega delodajalca, ali pa svoje delo le prilagodijo glede na predvidene aktivnosti bivšega podjetja in tako ogrozijo njegovo poslovanje, čeprav sploh ne pride do izdaje poslovne skrivnosti. Zakon o delovnih razmerjih (Ur. list RS, št. 42/2002, člen 38) zato dopušča možnost, da se s pogodbo o zaposlitvi dogovori konkurenčna klavzula. Z njo se delavec in delodajalec dogovorita, da delavec določeno obdobje po prenehanju delovnega razmerja ne bo opravljal za delodajalca konkurenčne dejavnosti. Takšna pogodbeni prepoved se lahko dogovori najdlje za dobo dveh let po prenehanju pogodbe o zaposlitvi in le za primer, ko delavcu preneha pogodba o zaposlitvi po njegovi volji ali krivdi. Če spoštovanje konkurenčne klavzule onemogoča pridobitev zaslužka, primerljivega delavčevi prejšnji plači, mora delodajalec delavcu za ves čas spoštovanja prepovedi mesečno izplačevati denarno nadomestilo. Tako dogovorjena odmena predstavlja pogoj za veljavnost konkurenčne klavzule, njen namen pa je zagotoviti enakovredno obremenitev obeh pogodbenih strank. Nasproti prepovedi konkurenčnega ravnanja delavca je delodajalčeva obveznost plačila denarnega nadomestila zaradi omejitve pravice do svobode dela.

Splošna prepoved konkurence po Zakonu o delovnih razmerjih velja tudi za javne uslužbenke, kljub temu pa tudi Zakon o javnih uslužbencih (Ur. list RS, št. 56/2002, 23/2005) vsebuje določbe o prepovedi konkurence. Javnim uslužbencem je tako po 100. členu navedenega zakona med drugim prepovedano opravljanje dejavnosti, če bi pri tem zlorabili informacije, do katerih imajo dostop pri opravljanju nalog v službi in ki sicer niso javno dostopne.

Določbe o prepovedi konkurence po 37. in 38. členu Zakona o delovnih razmerjih pa ne veljajo za študente ali dijake, ki v podjetju delajo na podlagi napotnic agencij za posredovanje del, saj niso v delovnem razmerju (Mežnar, 2004, str. 14-15).

4.3.4. Sodna praksa

V nadaljevanju navedeni odločbi Vrhovnega sodišča RS se nanašata na izdajo poslovne skrivnosti in na kršitev konkurenčne prepovedi.

Sklep Vrhovnega sodišča RS št. VIII Ips 201/2000 z dne 25.09.2001

V postopku je bilo ugotovljeno, da pogodba o zaposlitvi določa, da je delavec dolžan varovati kot poslovno skrivnost vse podatke, ki so kot taki opredeljeni v aktih podjetja in da tožena stranka (podjetje) v svojih aktih nima opredeljeno, kaj se šteje za poslovno, uradno ali drugo skrivnost. Na podlagi teh ugotovitev je sodišče zaključilo, da ni dovolj, da je le v Statutu podjetja na splošno opredeljeno, kaj se šteje za poslovno skrivnost, ter da ni podana kršitev pogodbe o zaposlitvi.

Kljub navedenemu pa je sodišče zaključilo, da ni mogoče trditi, da v konkretnem primeru ne gre za izdajo poslovne skrivnosti in je zadevo vrnilo v ponovno odločanje. V postopku pred nižjima sodiščema namreč ni bilo ugotovljeno, ali so podani pogoji za kršitev po določbi Zakona o gospodarskih družbah, ki za poslovno skrivnost šteje tudi podatke, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba.

Sodba Vrhovnega sodišča št. VIII Ips 170/2001 z dne 12.11.2002

Tožeča stranka (podjetje) je zahtevala plačilo odškodnine zaradi kršitve konkurenčne prepovedi. Toženec (direktor in solastnik podjetja) naj bi prepoved kršil s sklenitvijo dveh aneksov k distribucijskima pogodbama, na podlagi katerih je prišlo do prekinitve poslovanja med tujima partnerjema in tožečo stranko, ter do njihovega nadaljnjega poslovanja z novim delodajalcem tožene stranke.

Sodišče je ugotovilo, da ne gre za kršitev konkurenčne prepovedi, saj je prvi aneks toženec podpisal kot direktor tožeče stranke, torej še v času trajanja delovnega razmerja, in sicer v imenu in za račun delodajalca, drugi aneks pa je bil sklenjen že po prenehanju delovnega razmerja. Kršitev konkurenčne prepovedi ob podpisu prvega aneksa tako ni podana, ker je bil toženec še v delovnem razmerju, v pogodbi o zaposlitvi dogovorjene konkurenčne prepovedi pa ni mogoče upoštevati, saj je bil z njo enostransko obremenjen le toženec brez vsake odmene.

Ker je toženec v razmerju do tožeče stranke nastopal kot ustanovitelj in kot zaposleni, ki je opravljal posle direktorja, bi tožeča stranka lahko uveljavljala odškodninske in druge sankcije z naslova njegove odgovornosti kot direktorja ali kot družbenika. Zakon o gospodarskih družbah namreč neodvisno od predpisov o delovnih razmerjih ureja prepoved konkurence za družbenike in poslovodje družbe z omejeno odgovornostjo in njihovo odškodninsko odgovornost do družbe.

4.3.5. Podjetniška praksa

Podjetja navadno že ob zaposlovanju delavcev predvidijo možne zlorabe svojih poslovnih skrivnosti in v pogodbe o zaposlitvi uvrstijo ustrezne klavzule, npr. klavzulo o prepovedi konkurence, konkurenčno klavzulo, dolžnost varovanja zaupnih podatkov in podobno.

Prepoved konkurence v času trajanja delovnega razmerja je zakonska prepoved, zato podjetja s pogodbo o zaposlitvi le natančneje določijo in opredelijo, kaj pomeni njena kršitev. Poslovne skrivnosti so največkrat ogrožene šele po prenehanju delovnega razmerja, kar je razlog, da podjetja z zaposlenimi dogovorijo konkurenčne klavzule in jih vključijo v pogodbe o zaposlitvi. Natančna opredelitev konkurenčne klavzule je pomembna tudi zato, ker morajo biti izpolnjeni z zakonom določeni pogoji, če naj takšna klavzula sploh velja. Podjetja navadno tudi druge obveznosti v zvezi z varovanjem poslovnih skrivnosti izrecno opredelijo v pogodbi o zaposlitvi, kljub temu, da te delavcem predpisuje že sam zakon.

V prilogi II. je naveden del konkretne pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas, in sicer tisti, v katerem je urejena konkurenčna prepoved, konkurenčna klavzula in delavčeva dolžnost varovanja poslovnih skrivnosti delodajalca.

4.4. POGODBENO PRAVO

Gospodarske pogodbe so pogodbe, ki jih med seboj sklepajo gospodarski subjekti. Hitre spremembe in razvoj terjajo vedno nove pravne posle, v praksi se uveljavljajo novi tipi pogodb (leasing, franšizing...). Splošno jih ureja Obligacijski zakonik (Uradni list RS, št. 83/2001), podrobneje pa ureja najpogostejše vrste pogodb, ki se pojavljajo v pravnem prometu. Pravila, ki veljajo za te vrste pogodb se lahko smiselno uporabijo tudi za urejanje povsem novih poslov, pogodbenika pa lahko skleneta tudi pogodbo, ki je kombinacija obstoječih tipov pogodb (Ilešič, 2001, str. 33-37).

Za gospodarske pogodbe sicer veljajo enaka pravila kot za pogodbe v civilnopravnem prometu, vendar zakonik vsebuje tudi nekaj določb, kjer je za gospodarske pogodbe predviden poseben režim. Za presojo potrebnih ravnanj in njihovih učinkov v razmerjih med gospodarskimi subjekti se tako upoštevajo tudi poslovni običaji, uzance¹⁵ in praksa, vzpostavljena med strankama (Obligacijski zakonik, Ur. list RS, št. 83/2001, člen 12).

Kljub temu, da zakonik izrecno ne ureja vseh tipov pogodb, ki jih sklepajo gospodarski subjekti, pa tudi za te veljajo temeljna načela. Eno od temeljnih načel Obligacijskega zakonika, vsebovano v 10. členu, je tudi prepoved povzročanja škode, ki je opredeljena kot

---

¹⁵ Zbrani in sistematizirani trgovinski običaji.

kršitev pravno varovanih dobrin oziroma interesov. Škoda je lahko zmanjšanje premoženja, izgubljeni dobiček, ali pa nepremoženjska škoda, kamor sodi tudi škoda zaradi okrnitve ugleda pravne osebe (Obligacijski zakonik, Ur. list RS, št. 83/2001, člen 132).

Zloraba poslovnih skrivnosti je nedvomno ravnanje, s katerim se lahko drugemu povzroči škoda in je torej prepovedano ter sankcionirano že v okviru splošnih načel. Obligacijski zakonik pa poleg te splošne prepovedi povzročanja škode, vsebuje tudi nekaj izrecnih določb glede varovanja zaupnih podatkov. Gre za določbe v okviru urejanja licenčne pogodbe (členi 704-728), pogodbe o trgovskem zastopanju (členi 807-836) in posredniške pogodbe (členi 837-850).

Z licenčno pogodbo dajalec licence, v zameno za določeno plačilo, pridobitelju licence v celoti ali delno odstopi pravico izkoriščanja patentiranega izuma, tehničnega znanja in izkušenj, znamke, vzorca ali modela (Obligacijski zakonik, Ur. list RS, št. 83/2001, člen 704). Poleg tega se z licenčno pogodbo lahko prenesejo tudi tehnična znanja in izkušnje, ki niso patentirane. Če predstavlja predmet licence nepatentiran izum ali tajno tehnično znanje in izkušnje, je dolžan pridobitelj licence te varovati kot zaupne (Obligacijski zakonik, Ur. list RS, št. 83/2001, člen 715). Obveza varovanja velja po samem zakonu, torej tudi v primeru, ko s pogodbo ni izrecno dogovorjena in to za ves čas, dokler tajnost obstaja, lahko tudi po prenehanju trajanja pogodbe.

Pogodba o trgovskem zastopanju je pogodba, s katero se zastopnik obveže, da bo, v zameno za provizijo, skrbel za to, da bodo tretje osebe sklepale pogodbe z njegovim naročiteljem (Obligacijski zakonik, Ur. list RS, št. 83/2001, člen 807). Da lahko trgovski zastopnik izpolnjuje svoje pogodbene obveznosti, mora poznati interese svojega naročitelja, pri tem pa se seznaniti tudi s podatki in dokumenti, ki predstavljajo poslovno skrivnost. K varovanju poslovnih skrivnosti zastopnika obvezuje že sam Obligacijski zakonik v 817. členu. Dolžnost varovanja poslovnih skrivnosti velja tudi po prenehanju pogodbe o trgovskem zastopanju, zastopnik pa odgovarja tako za njihovo zlorabo kot tudi za razkritje.

Posredniška pogodba pa je pogodba, s katero se posrednik zavezuje, da si bo prizadeval spraviti v stik z naročiteljem osebo, ki se bo z njim pogajala za sklenitev določene pogodbe, naročitelj pa mu bo v primeru, da bo pogodba sklenjena, plačal provizijo (Obligacijski zakonik, Ur. list RS, št. 83/2001, člen 837). S posredovanjem je mogoče skleniti katerokoli gospodarsko pogodbo. Posrednik ni odgovoren za uspeh svojega posredovanja, je pa dolžan ravnati pošteno in strokovno. Da lahko ustrezno štiti interese naročitelja, mora poznati podatke o poslovanju naročitelja, ti pa predstavljajo naročiteljevo poslovno skrivnost. Tudi podatki o vsebini prejetega naročila so poslovna skrivnost. Teh podatkov naročitelj ne sme posredovati tretjim, prav tako pa tudi ne podatkov o pogajanjih ali o pogojih sklenjene pogodbe (Obligacijski zakonik, Ur. list RS, št. 83/2001, člen 844). Sporočanje poslovnih

skrivnosti tretjim, tudi po prenehanju posredniške pogodbe, pomeni kršitev dolžnosti njihovega varovanja.

Kljub skromnemu številu izrecnih določb glede varovanja zaupnih podatkov, pa lahko pogodbeniki svoje interese dodatno zaščitijo z vključitvijo ustreznih pogodbenih klavzul. Urejanje obligacijskih razmerij je po 3. členu Obligacijskega zakonika namreč prosto, v kolikor ni v nasprotju z ustavo, s prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli. Zakonik torej dopušča možnost, da subjekti samostojno uredijo razmerja, v katerih so udeleženi.

4.4.1. Podjetniška praksa

Gospodarski subjekti vsakodnevno sklepajo različne pogodbe, s katerimi urejajo medsebojno poslovanje, pri čemer v mnogih primerih sploh ne gre za osnovne tipe pogodb. Bolj kot vrsta pogodbe je namreč pomembno, da se v njej natančno opredelijo pravice in obveznosti pogodbenih strank, dogovorijo ustrezne pogodbene klavzule, ter predvidijo sankcije v primeru kršitev.

V pogodbah o sodelovanju, pa naj gre za pogodbo o trgovskem zastopanju, posredniško pogodbo, ali pa kakšno drugo, so pogosto vključene klavzule o konkurenčni prepovedi. Te še posebej poudarjajo obveznost varovanja poslovnih skrivnosti in zagotavljajo ekskluziven odnos med pogodbenima partnerjema.

Tudi ob sklepanju pogodb, ki jih izrecno ureja že sam Obligacijski zakonik (Ur. list RS, št. 83/2001), je potrebno natančno opredeliti vsa vprašanja, pomembna za konkreten posel, vključno z dolžnostmi in ukrepi glede varovanja poslovnih skrivnosti. Še bolj to velja za druge pogodbe, saj v primeru teh ni izrecnih zakonskih obveznosti glede varovanja poslovnih skrivnosti.

Sledita dva konkretna primera pogodbenih klavzul, ki se nanašata na varovanje poslovnih skrivnosti, in sicer iz licenčne pogodbe, ter iz pogodbe s kooperantom.

4.4.1.1. Licenčna pogodba

Pridobitelj licence mora šteti vso dobljeno tehnično in komercialno dokumentacijo ter modele za poslovno skrivnost dajalca licence in jo z vso skrbnostjo varovati. Dolžnost varovanja velja ves čas trajanja zakonitega varstva patenta, ne glede na čas trajanja te pogodbe (Puharič, 2003, str. 277).

Pridobitelj licence je dolžan povrniti dajalcu licence vso škodo, ki bi mu nastala ob kršitvi dolžnosti varovanja poslovnih skrivnosti.

Ob prenehanju veljavnosti pogodbe, zaradi kateregakoli vzroka, bo pridobitelj licence vrnil dajalcu licence vso prevzeto dokumentacijo, modele, ter vse pripadajoče kopije (Kop, 1991, str. 133).

4.4.1.2. Pogodba s kooperantom

Kooperant je dolžan varovati poslovne skrivnosti nosilca naloge, ne glede na to, na kakšen način jih je spoznal. Dolžnost varovanja časovno ni omejena.

Kooperant je dolžan povrniti nosilcu naloge vso škodo, ki bi mu nastala ob kršitvi dolžnosti varovanja poslovnih skrivnosti.

Kooperant bo ob koncu sodelovanja po tej pogodbi vrnil nosilcu naloge vso prejeto tehnično dokumentacijo ter morebitne vzorce in modele (Kop, 1991, str. 133).

4.5. FINANČNO PRAVO

Finančno-pravna razmerja ureja večje število zakonov, vsak od njih pa se osredotoča na ožje, specializirano področje. Poslovanje finančnih gospodarskih subjektov je s temi zakoni natančneje urejeno. Tudi zanje sicer velja Zakon o gospodarskih družbah (Ur. list RS, št. 15/2005 – uradno prečiščeno besedilo) in s tem dolžnost varovanja ter prepoved poseganja v poslovne skrivnosti, vendar je njihovo poslovanje tako specifično, da so posebej urejena tudi vprašanja v zvezi z varovanjem zaupnih podatkov. Vsakodnevno se ti subjekti namreč seznanjajo z najrazličnejšimi, tudi osebnimi podatki drugih, ti pa nedvomno niso opredeljeni kot poslovna skrivnost.

Zakon o zavarovalništvu (Ur. list RS, št. 102/2004 – uradno prečiščeno besedilo) tako v 152. členu zavezuje zavarovalnice k varovanju vseh podatkov, dejstev in okoliščin, za katere izvedo pri poslovanju s posameznim zavarovalcem, zavarovancem oziroma drugim upravičencem iz zavarovanja. Dolžnost varovanja velja za vse člane organov zavarovalnice, delničarje, delavce in druge osebe, ki so jim v zvezi z njihovim delom v zavarovalnici, oziroma pri opravljanju storitev za zavarovalnico, na kakršenkoli način dostopni zaupni podatki. Za kršitve v zvezi z varovanjem zaupnih podatkov zakon predpisuje globe.

Podobno določbo vsebujeta tudi Zakon o trgu vrednostnih papirjev (Ur. list RS, št. 26/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 177), ter Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (Ur. list RS, št. 26/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 109). Oba predpisujeta dolžnost varovanja zaupnih podatkov, ter ukrepe za njihovo varovanje. Dolžnost varovanja zaupnih podatkov po navedenih dveh zakonih velja za vse člane organov, za vse zaposlene in druge osebe, ki po pogodbi opravljajo določene storitve za borzno posredniško družbo, za družbo za upravljanje, oziroma za skrbnika. Dolžnost varovanja velja tudi po prenehanju funkcije, delovnega oziroma drugega pravnega razmerja, za kršitve pa zakona predpisujeta globe. Po vseh navedenih zakonih velja prepoved sporočanja tajnih podatkov tretjim osebam, ter prepoved izkoriščanja teh podatkov, zakoni pa predvidevajo tudi izjeme, in sicer Zakon o zavarovalništvu (2004) v 153. členu, Zakon o trgu vrednostnih papirjev (2005) v 179. členu, Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje (2005) v 111. členu. Dolžnost varovanja po navedenih določbah ne velja, v kolikor stranka izrecno pristane, da se sporočijo posamezni zaupni podatki, v kolikor so podatki potrebni za ugotavljanje dejstev v sodnih postopkih, v primeru, da podatke zahteva nadzorni ali davčni organ in podobno. Tudi Zakon o preprečevanju pranja denarja (Ur. list RS, št. 79/2001, 59/2002) v 32. členu razrešuje obveznosti varovanja bančne, poslovne, poklicne in uradne tajnosti vse zavezance za poročanje Uradu za preprečevanje pranja denarja. Zanimivo je, da obenem v 31. členu kot uradno tajnost opredeljuje podatke o zahtevi za posredovanje teh skrivnosti, ter podatke o danem navodilu urada.

4.5.1. Bančna tajnost

Tudi Zakon o bančništvu (Ur. list RS, št. 104/2004 – uradno prečiščeno besedilo) ureja varovanje zaupnih podatkov, in sicer v 103. členu. Banka mora kot zaupne varovati vse podatke, dejstva in okoliščine, za katere je izvedela v zvezi z opravljanjem storitev za stranko ali pri poslovanju s posamezno stranko. Zaupni so tudi podatki o stanju hranilnih vlog, bančnih denarnih depozitov ter stanju in prometu na transakcijskih računih. Zakon (2004) v 104. členu določa osebe, za katere velja dolžnost varovanja in predpisuje globe za kršitve.

Za vse banke v Sloveniji so obvezne tudi določbe Bančnega kodeksa, ne glede na to, ali so dale izrecno soglasje nanj, ali ne. Bančni kodeks, ki je stopil v veljavo 02.07.1992, vsebuje načela in pravila, po katerih se morajo ravnati banke, njihovi organi, delavci in druge osebe pri opravljanju svoje dejavnosti in svojih nalog. Banke morajo s kodeksom seznaniti vse delavce in skrbeti, da vsi opravljajo delo s komitenti v skladu z njim.

Bančni kodeks med drugim podrobneje ureja tudi varovanje bančne tajnosti, in sicer v V. poglavju. Kot bančno tajnost šteje vse podatke, dejstva in okoliščine, ki izhajajo iz poslovnega odnosa banke s komitentom, ali so z njim kakorkoli povezani, pri čemer se kot

komitent šteje tudi stranka, kateri se dajejo prve informacije ali se z njo vzpostavljajo prvi stiki, ne glede na to, ali kasneje pride do poslovnega odnosa ali ne.

Člani organov, družbeniki, delničarji in bančni delavci bančne tajnosti ne smejo izdati tretjim osebam, niti je ne smejo sami izkoriščati, ali omogočiti, da bi jo izkoriščale tretje osebe. Dolžnost varovanja bančne tajnosti velja tudi za zunanje sodelavce banke, ki se z njo seznanijo pri delu v banki ali zunaj nje. Zunanji sodelavci so razni izvedenci, predstavniki državnih organov, kontrolni, inšpekcijski in nadzorni organi. V kolikor imajo dostop do bančnih tajnosti, so k njenemu varovanju zavezane tudi zainteresirane tretje osebe. To so varuhi, skrbniki, zastopniki, pooblaščenici, pričakujoči dediči, izvršitelji oporoke, prisilni upravitelji in likvidatorji, poroki in hipotekarni zavezanci. Za kršitev dolžnosti varovanja so zavezanci in banka kazensko in materialno odgovorni, dolžnost varovanja pa velja tudi po prenehanju delovnega razmerja oziroma po prenehanju poslovnega odnosa z banko.

Bančna tajnost je vezana strogo na komitenta kot upravičenca do njenega varovanja, zato brez njegovega dovoljenja ne sme biti izdana ali sporočena tretjim osebam, niti najožjim družinskim članom. Posebej so določeni izjemni primeri, v katerih so zavezanci oproščeni dolžnosti varovanja bančne tajnosti. To je v primeru pisnega soglasja komitenta, v primeru, ko to zahtevajo sodni organi, kadar gre za pravno pomoč po mednarodnih konvencijah in dogovorih, ali kadar gre za medbančno izmenjavo običajnih bonitetnih informacij o stanju pravnih oseb.

Bančni kodeks nalaga bankam tudi dolžnost zavarovanja računalniških sistemov. S tem se prepreči možnost vdora v bazo podatkov in nepooblaščen poseganje v bančne tajnosti.

Bančna tajnost je v bistvu tajnost komitenta, torej tuja tajnost. Določila Zakona o bančništvu (2004) in Bančnega kodeksa, ki se nanašajo na njeno varovanje, veljajo za vse banke enako. V nasprotju s tem pa vsaka banka sama opredeli svoje lastne poslovne skrivnosti, torej lastne tajnosti. Pravica do zaščite te skrivnosti je vezana na banko. Gre za podatke o sami banki in njenem poslovanju, ki so, kot to določa Zakon o gospodarskih družbah (Ur. list RS, št. 15/2005 – uradno prečiščeno besedilo), z internimi akti opredeljeni kot poslovna skrivnost. Enako kot drugi gospodarski subjekti torej tudi banke, zavarovalnice, družbe za upravljanje, opredelijo svoje poslovne skrivnosti, določijo način njihovega varovanja in odgovornost oseb, zvezanih k njihovem varovanju.

4.5.2. Poslovanje na podlagi notranjih informacij

Eden od načinov zlorabe zaupnih podatkov je tudi poslovanje na podlagi notranjih informacij. Gre za to, da si ena ali več oseb, pridobi zaupno notranjo informacijo, ki javnosti še ni znana in na podlagi te informacije sklene posle z vrednostnimi papirji in tako ustvari dobiček ali se

izogne izgubi (Jakulin, 2005, str. II). Gre za dejanje, ki ga je praviloma mogoče uresničiti pri opravljanju poslov na organiziranem trgu vrednostnih papirjev. Sicer pri tem ne gre za zlorabo podatkov, ki morajo ostati tajni, tako kot podatki, opredeljeni kot poslovna skrivnost, vendar v trenutku sklenitve posla notranje informacije še niso znane javnosti. Takšne zaupne informacije imajo torej vrednost le do trenutka njihove javne objave. Prepoved trgovanja na podlagi notranjih informacij ureja Zakon o trgu vrednostnih papirjev (Ur. list RS, št. 26/2005 – uradno prečiščeno besedilo). Sklepanje poslov na podlagi notranjih informacij ima namreč škodljiv vpliv na verodostojnost finančnih trgov in zaupanje javnosti v vrednostne papirje (Špec, 1996, str. 19).

Notranjo informacijo Zakon o trgu vrednostnih papirjev opredeljuje v 275. členu, in sicer je to vsaka natančna¹⁶ informacija, ki se posredno ali neposredno nanaša na enega ali več izdajateljev finančnih instrumentov ali na enega ali več finančnih instrumentov, ter še ni bila javno objavljena. Takšna informacija bi, če bi postala znana javnosti, verjetno imela pomemben vpliv¹⁷ na ceno teh finančnih instrumentov oziroma na ceno iz njih izvedenih finančnih instrumentov.

Če gre torej za informacije, ki se nanašajo na stanje v nekem podjetju, ki je izdajatelj vrednostnih papirjev ali na njegovo poslovanje in še niso postale dostopne javnosti, gre za notranje informacije. Za tipično notranjo informacijo velja v literaturi informacija o izplačilu dividende, o njenem povečanju ali zmanjšanju (Špec, 1996, str. 47). Da je neka informacija javno objavljena, ni dovolj, da je razkrita na primer delničarjem, pač pa mora biti objavljena v dnevniku, ki je na voljo na celotnem območju države, saj naj bi se trgovanja na organiziranem trgu vrednostnih papirjev udeležilo čim več ljudi.

Zakon o trgu vrednostnih papirjev (2005) v 276. členu izrecno prepoveduje trgovanje na podlagi notranjih informacij različnim osebam. Prvenstveno so to osebe, ki so jim notranje informacije neposredno dostopne zaradi članstva v upravnih ali nadzornih organih javne družbe¹⁸, zaradi podeljene prokure, ali zaradi udeležbe v kapitalu javne družbe¹⁹. Prepoved velja tudi za osebe, ki se z notranjimi informacijami seznanijo ob izvrševanju delovnih ali poklicnih nalog. To je na primer delavec družbe, ali pa odvetnik, notar, revizor, skratka oseba, ki po pogodbi opravlja storitve za javno družbo.

Na podlagi notranje informacije je prepovedana pridobitev in razpolaganje s finančnimi instrumenti. Prepovedan je tudi sam poskus, ni torej potrebno, da je posel dejansko sklenjen. Za kršitve Zakon o trgu vrednostnih papirjev v 397. členu predpisuje globe.

---

¹⁶ Informacija, ki navaja dejstva, okoliščine ali dogodke, ki bi lahko vplivali na ceno finančnega instrumenta (Zakon o trgu vrednostnih papirjev, Ur. list RS, št. 26/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 275/1).

¹⁷ Informacijo bi razumen vlagatelj upošteval pri svoji naložbeni odločitvi, če bi bila dostopna javnosti (Zakon o trgu vrednostnih papirjev, Ur. list RS, št. 26/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 275/3).

¹⁸ Javna družba je pravna oseba, katere vrednostni papirji so predmet organiziranega trgovanja (Zakon o trgu vrednostnih papirjev, Ur. list RS, št. 26/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 8).

¹⁹ Tudi lastnikom poslovnih deležev družbe z omejeno odgovornostjo, če njihove obveznice kotirajo na borzi.

Temeljni namen prepovedi poslovanja na podlagi notranjih informacij je varstvo zaupanja v trg vrednostnih papirjev. Cena (tečaj) vrednostnih papirjev se namreč neprestano spreminja glede na ponudbo in povpraševanje, na to pa vplivajo odločitve vlagateljev. Trg mora zato zagotavljati varnost, transparentnost, likvidnost, poštenost, obenem pa mora biti učinkovit. Učinkovitost pomeni, da se informacije hitro absorbirajo v ceno vrednostnega papirja (Špec, 1996, str. 26-28).

Vsi vlagatelji sicer niso enako večji trgovanja z vrednostnimi papirji, prav zato pa morajo imeti vsaj enako možnost dostopa do informacij o donosnosti in varnosti neke naložbe, na osnovi katerih se lahko naprej odločajo po svojih sposobnostih (Špec, 1996, str. 35). Takojšnje razkritje vseh pomembnih informacij je zato izjemno pomembno.

Hitra objava informacij, h kateri so zavezane vse javne družbe, pa, poleg večje učinkovitosti borze, pomeni tudi boljšo alokacijo kapitala. To sta tudi možna pozitivna učinka, ki se, v zvezi s trgovanjem na podlagi notranjih informacij, navajata v literaturi. Glede na to, da se enaki učinki lahko dosežejo tako na način, ki vsem vlagateljem zagotavlja enake možnosti, kot tudi na način, ki nekaj vlagateljem omogoči okoriščenje na račun zmanjšanja zaupanja v trg, je prepoved trgovanja na podlagi notranjih informacij nedvomno ustrezna rešitev (Špec, 1996, str. 62-63).

4.6. KAZENSKO PRAVO

Zaščita poslovnih (in drugih) skrivnosti v okviru kazenskega prava je dopolnilna. Druge pravne panoge zavezujejo k njihovem varovanju in prepovedujejo nepooblašcene posege v tuje poslovne skrivnosti, kazenske sankcije pa pridejo v poštev šele po tem, ko je bilo prepovedano ravnanje že izvršeno.

Kazenski zakonik (Ur. list RS, št. 63/1994, 70/1994, 23/1999) po določbah sicer razlikuje med zlorabo, izdajo in neupravičeno pridobitvijo tajnosti, ne glede na vrsto kršitve pa gre v vseh primerih za kaznivo dejanje. Razlika je le v možnih storilcih in v višini zagrožene kazni.

Kazniva dejanja, ki pomenijo poseg v tuje skrivnosti, večinoma spadajo med kazniva dejanja zoper gospodarstvo, lahko pa pomenijo tudi kaznivo dejanje zoper premoženje, zoper človekove pravice in svoboščine, zoper vojaško dolžnost, zoper pravosodje ali celo zoper varnost Republike Slovenije in njeno ustavno ureditev. Za kakšno opredelitev kaznivega dejanja gre, je odvisno od vrste zlorabljene skrivnosti.

Najenostavnejše kaznivo dejanje je kaznivo dejanje neupravičenega vstopa v zaščiteno računalniško bazo podatkov po 225. členu Kazenskega zakonika. Namen storilca je

seznanitev s kakšnim podatkom. Eden od bistvenih elementov tega kaznivega dejanja je, da je računalniška baza, v katero je storilec vstopil, zaščiten. Pri tem ni pomembno, kako je storilec prišel do gesla za vstop – ali ga je odkril sam z različnimi poskusi, ali mu ga je kdo izdal, ali ga je celo našel. Kaznivo dejanje lahko stori kdorkoli, pri čemer mora imeti seznanitveni namen, ni pa pomemben motiv. Ta je lahko le osebna ambicija oziroma zadovoljstvo ob vdoru, lahko pa gre tudi za druge motive. V kolikor je v ozadju finančni, gospodarski ali vohunski motiv, to lahko vpliva na drugačno opredelitev kaznivega dejanja. V kolikor storilec ob vstopu v zaščiteni računalniško bazo kakšen podatek uporabi, spremeni, kopira, uniči, ali v bazo vnese kakšen svoj podatek, gre za hujšo obliko kaznivega dejanja (Deisinger, 2002, str. 449-452).

Specialno dejanje je kaznivo dejanje vdora v računalniški sistem po 242. členu Kazenskega zakonika, ki je že eno od kaznivih dejanj zoper gospodarstvo. Storilec tega je lahko le oseba, ki sodeluje pri gospodarskem poslovanju in ki pri tem neupravičeno vnese, spremeni, skrije, izbriše ali uniči računalniške podatke ali programe, ali kako drugače vdre v računalniški sistem. Gre za gospodarsko špijonažo. Namen storilca je pridobitev protipravne premoženjske koristi ali povzročitev premoženjske škode. Koristi lahko predstavljajo na primer pridobljeni podatki o strankah ali trženju prizadetega podjetja, škoda pa je povzročena že s tem, ko se oteži gospodarsko poslovanje prizadetega podjetja. To je predvsem v primerih, ko je poslovanje podjetja v celoti informatizirano in zato vezano na računalniški sistem. Storilec je lahko pri izvršitvi kaznivega dejanja neposredno v zgradbi, kjer deluje računalniški sistem, lahko pa vanj vdre preko različnih komunikacijskih sistemov. Zaposlen je lahko v prizadeti gospodarski družbi ali pa v drugi gospodarski družbi, ki ima interes za vdor (Deisinger, 2002, str. 509-511).

Pri obeh citiranih kaznivih dejanjih ni potrebno, da so podatki, do katerih se neupravičeno dostopa, opredeljeni kot poslovna skrivnost. Nasprotno pa se kaznivo dejanje izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti po 241. členu Kazenskega zakonika nanaša izrecno na poslovne skrivnosti (Deisinger, 2002, str. 505).

To kaznivo dejanje stori, kdor v nasprotju s svojimi dolžnostmi glede varovanja poslovne tajnosti sporoči ali izroči komu podatke, ki so poslovna tajnost, ali mu kako drugače omogoči, da pride do njih, ali pa take podatke zbira z namenom, da jih izroči nepoklicani osebi. Sporočanje podatkov je lahko pisno ali ustno, z neposredno ali posredno izročitvijo dokumentov s takšnimi podatki. Za omogočanje se štejejo tako storitvena kot opustitvena dejanja, s katerimi se ustvarijo pogoji, v katerih se lahko druga oseba seznanji s tajnostjo. Storilec je tudi vsakdo, ki z namenom, da jih neupravičeno uporabi, na protipraven način pride do podatkov, ki se varujejo kot poslovna skrivnost. Način, kako storilec pride do podatkov, ni pomemben, protipravnost pa je izražena s tem, da nima pravic in dolžnosti glede varovanja poslovnih skrivnosti. Storilec je tako pri izdaji poslovne skrivnosti tisti, ki v okviru

svojega dela in nalog razpolaga s takšno skrivnostjo, medtem ko je storilec pri protipravnem pridobivanju poslovne skrivnosti lahko vsakdo.

Sporočanje podatkov, ki so bančna ali poslovna skrivnost, pa ni kaznivo v primerih, ko to zahteva preiskovalni sodnik, sodišče v civilnih ali upravnih zadevah, davčni ali drug državni organ, vendar tudi v teh primerih dolžnost varovanja skrivnosti ne preneha.

Kazenski zakonik tudi opredeljuje, kaj se šteje za poslovno skrivnost, in sicer so to listine in podatki, ki so z zakonom, statutom, pravili ali drugim aktom ali odredbo razglašeni za industrijsko²⁰, bančno ali drugo poslovno tajnost. Skratka, gre za tako pomembne podatke, da z njihovo izdajo nastanejo ali bi očitno lahko nastale hujše škodljive posledice. Tako opredeljena poslovna skrivnost zajema vse zaupne podatke, za katere je določena dolžnost njihovega varovanja, ne glede na to, kateri predpis jo določa in ne glede na to, na podlagi katerega predpisa so podatki opredeljeni kot zaupni (Deisinger, 2002, str. 504-509).

Kršitev tajnosti postopka po določbi 291. člena Kazenskega zakonika je tudi eno od kaznivih dejanj, pri katerem storilec izda stvari iz postopka oziroma posreduje kakršnokoli obvestilo o tajnosti, obravnavani v postopku.

Zakon o kazenskem postopku (Ur. list RS, št. 96/2004 – uradno prečiščeno besedilo, člen 295), Zakon o pravnem postopku (Ur. list RS, št. 36/2004 – uradno prečiščeno besedilo, člena 294, 295), Zakon o splošnem upravnem postopku (Ur. list RS, št. 22/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 155), Zakon o prekrških (Ur. list RS, št. 55/2005 – uradno prečiščeno besedilo, člen 127) in Zakon o parlamentarni preiskavi (Ur. list RS, št. 63/1993, 63/1994, člen 15) namreč vsebujejo določbe o varovanju tajnosti v primeru izključitve javnosti na obravnavi.

Storilec kaznivega dejanja kršitve tajnosti postopka je lahko kdorkoli, ki je udeležen v postopku in neupravičeno izda, kar je v tem postopku tajnega izvedel. Pri tem se za tajno šteje vse, kar je kot tako opredeljeno z zakonom ali odločbo, torej tudi poslovne skrivnosti. Izdaja pomeni kakršnokoli pisno ali ustno posredovanje tajnosti širšemu ali ožjemu krogu ljudi, tudi posameznikom (Deisinger, 2002, str. 704-707).

Specialna kazniva dejanja izdaje tajnosti so neupravičena izdaja poklicne skrivnosti po 153. členu Kazenskega zakonika, ter izdaja uradne tajnosti po 266. členu, izdaja državne tajnosti po 359. členu in izdaja vojaške tajnosti po 282. členu Kazenskega zakonika (Ur. list RS, št. 63/1994, 70/1994, 23/1999). Razlika med navedenimi dejanji je v vrsti zlorabljenе tajnosti in možnih storilcih.

Pri kaznivem dejanju neupravičene izdaje poklicne skrivnosti gre za kršitev poklicne molčečnosti, h kateri so zavezane osebe različnih poklicev. Gre za izdajo skrivnosti, ki so bile

---

²⁰ Listine in podatki, ki pomenijo proizvodno tajnost, izsledki raziskovalnega dela ipd.

ugotovljene pri opravljanju storilčevega poklicnega dela. V zvezi z izdajo uradne, državne ali vojaške tajnosti je kazniva tako izdaja te tajnosti, kot tudi njeno protipravno pridobivanje. Za izdajo uradne tajnosti gre tudi v primeru, ko uradna oseba krši tajnost postopka.

Eno od kaznivih dejanj zoper gospodarstvo, pri katerem gre za kršitev dolžnosti varovanja zaupnih podatkov, je tudi kaznivo dejanje zlorabe notranje informacije po 243. členu Kazenskega zakonika. V razmerju do kaznivega dejanja izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti je to specialno dejanje, torej posebna oblika kaznivega dejanja.

Notranjo informacijo zlorabi, kdor v nasprotju s svojimi dolžnostmi varovanja notranjih informacij takšno informacijo sporoči nepoklicani osebi, ali jo kako drugače izkoristi na organiziranem trgu vrednostnih papirjev. Da je kaznivo dejanje izvršeno, je dovolj že izdaja informacije in ni potrebno, da je ta dejansko uporabljena. Storilec kaznivega dejanja je tudi vsakdo, ki nepooblaščno pride do notranje informacije in jo uporabi ali kako drugače izkoristi na organiziranem trgu vrednostnih papirjev. V prvem primeru je torej storilec lahko le oseba, ki opravlja gospodarsko dejavnost in je pri tem pooblaščen za varovanje notranjih informacij, ki so ji dostopne v zvezi z njenim delom, ali v zvezi z njenim položajem²¹, v drugem primeru pa kdorkoli.

Kazenski zakonik povzema definicijo notranje informacije, opredeljene z Zakonom o trgu vrednostnih papirjev (Ur. list RS, št. 26/2005 – uradno prečiščeno besedilo), vendar kaznivo dejanje omejuje na zlorabe na organiziranem trgu vrednostnih papirjev, velja torej omejitev na tržne vrednostne papirje (Deisinger, 2002, str. 512 – 516).

Posebna oblika kazenske odgovornosti je kazenska odgovornost pravnih oseb. Te sicer ne morejo neposredno izvrševati kaznivih dejanj, saj je storilec lahko le kazensko odgovorna fizična oseba, so pa s kaznivim dejanjem lahko povezane. Prav povezava pravne osebe s kaznivim dejanjem je temelj njene kazenske odgovornosti. Gre za to, da storilec stori kaznivo dejanje v imenu pravne osebe, na njen račun ali v njeno korist, pri tem pa tudi pravna oseba sama prispeva k storitvi kaznivega dejanja. Ta prispevek se kaže v ravnanju ali opustitvi dolžnega ravnanja vodstvenih ali nadzornih organov pravne osebe. Nedopustno ravnanje je lahko izvršitev protipravnega sklepa ali naloga, vpliv na storilca, razpolaganje s protipravno pridobljeno premoženjsko koristjo ali uporaba predmetov, nastalih s kaznivim dejanjem, torej aktivno ravnanje, opustitev dolžnega ravnanja pa pomeni opustitev dolžnega nadzorstva nad zakonitostjo ravnanja podrejenih delavcev.

Pravne osebe ne odgovarjajo za vsa kazniva dejanja, pač pa le za tista, za katere tako določa Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja (Ur. list RS, št. 59/1999, člen 25). Med temi so tudi kaznivo dejanje neupravičenega vstopa v zaščiteni računalniško bazo podatkov, kaznivo dejanje vdora v računalniški sistem, kaznivo dejanje izdaje in neupravičene

---

²¹ Člani uprave in nadzornega sveta pravne osebe, člani organov Borznoposredniške družbe, njeni zaposleni ipd.

pridobitve poslovne tajnosti, kaznivo dejanje neupravičene izdaje poklicne skrivnosti, ter kaznivo dejanje zlorabe notranje informacije, torej vsa kazniva dejanja, ki se nanašajo na zlorabo, izdajo ali neupravičeno pridobivanje tajnosti (Bele et al., 2000, str. 10-15).

4.6.1. Sodna praksa

Predvsem v primerih, ko sodišča obravnavajo kazniva dejanja zoper gospodarstvo, so postopki praviloma zapleteni, zaradi pridobivanja ustreznih dokazov v fazi sodne preiskave pa tudi razmeroma dolgi. Pogosto pridobljeni dokazi niso dovolj, da se postopek konča z obsodbo osumljenca, ali pa že državno tožilstvo v teku samega postopka odstopi od nadaljnjega pregona.

Redka podjetja se tudi odločijo za prijavo kaznivih dejanj, kar še posebej velja za kazniva dejanja zlorabe poslovne tajnosti in vdora v računalniški sistem. Prijavljene zlorabe in kraje namreč nemalokrat škodijo ugledu podjetja, predvsem, če so medijsko odmevne.

Navedeno nedvomno vpliva na nizko število kazenskih postopkov, ki se letno končajo z obsodilno sodbo.

V Tabeli 1 je navedeno število polnoletnih oseb, ki so bile v letih 1999-2003 v Sloveniji obsojene zaradi izvršitve kaznivih dejanj po nekaterih sklopih kaznivih dejanj in nekaterih posameznih kaznivih dejanjih.

Zanimivo je, da kljub velikemu številu obsojenih za kazniva dejanja zoper premoženje, skoraj ni obsojenih za kaznivo dejanje poškodovanja računalniških podatkov in programov. Enako velja za kazniva dejanja izdaje in neupravičene pridobitve poslovne tajnosti, vdora v računalniški sistem in zlorabe notranje informacije, čeprav število obsojenih za vsa kazniva dejanja iz sklopa kaznivih dejanj zoper gospodarstvo ni zanemarljivo.

Tabela 1: Polnoletne obsojene osebe po kaznivem dejanju, Slovenija, 1999-2003

Kaznivo dejanje	1999	2000	2001	2002	2003
Zoper človekove pravice in svoboščine:	307	368	392	441	403
- neupravičena izdaja poklicne skrivnosti	0	0	0	0	0
Zoper premoženje:	2189	2449	2932	3226	2838
- neupravičen vstop v zaščiteno računalniško bazo podatkov*	0	0	0	0	1
Zoper gospodarstvo:	354	376	435	488	446
- izdaja in neupravičena pridobitev poslovne tajnosti	0	0	0	0	0
- vdor v računalniški sistem	2	1	0	0	0
- zloraba notranje informacije**	0	0	0	0	0
Zoper uradno dolžnost in javna pooblastila:	29	20	30	28	16
- izdaja uradne tajnosti	0	0	0	0	0
Zoper vojaško dolžnost:	7	6	6	10	10
- izdaja vojaške tajnosti	0	0	0	0	0
Zoper pravosodje:	73	96	73	112	82
- kršitev tajnosti postopka	0	0	0	0	0
Zoper varnost RS in njeno ustavno ureditev:	0	0	0	0	0
- izdaja državne tajnosti	0	0	0	0	0

* Kaznivo dejanje neupravičenega vstopa v zaščiteno računalniško bazo podatkov je z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Kazenskega zakonika RS (Ur. list RS, št. 23/1999) nadomestilo kaznivo dejanje poškodovanja računalniških podatkov in programov. Pred navedeno spremembo je kaznivo dejanje storil, kdor je neupravičeno spremenil, zbrisal, ali kako drugače napravil nerabne podatke ali programe, namenjene za računalniško obdelavo ali uporabo.

** Pred novelo Kazenskega zakonika iz leta 1999 je veljala milejša oblika tega kaznivega dejanja. Ena od predpostavk, ki so morale biti izpolnjene, je bila namreč tudi povzročitev neenakopravnega položaja fizični ali pravni osebi. Sedaj veljavna zakonodaja takšne posledice nima več za bistveni element kaznivega dejanja, dovolj je že izdaja notranje informacije.

Vir: Podatki so posredovani s Statističnega urada RS na podlagi poizvedbe.

Glede na navedene podatke bi bilo sicer mogoče sklepati, da v praksi ni primerov zlorab poslovnih (in drugih) skrivnosti, vendar iz letnih poročil o delu policije izhaja drugače.

V Tabeli 2 so navedeni nekateri podatki o številu obravnavanih kaznivih dejanj s strani policije. Razvidno je, da je policija v navedenih letih obravnavala sicer manjše število posameznih kaznivih dejanj, vendar se postopki (še) niso zaključili z obsodilnimi sodbami.

Zanimivo je kaznivo dejanje izdaje uradne tajnosti, za katero v obravnavanih letih ni bila izdana niti ena obsodilna sodba, policija pa ga je relativno pogosto obravnavala.

Tabela 2: Število obravnavanih kaznivih dejanj, Slovenija, 1999-2003

Kaznivo dejanje	1999	2000	2001	2002	2003
neupravičen vstop v zaščiteno računalniško bazo podatkov	9	12	/	6	2
vdor v računalniški sistem	13	15	/	1	/
zloraba notranje informacije	0	4	/	0	9
izdaja uradne tajnosti	4	1	/	0	9

Legenda:

/ - ni podatka

Vir: Poročila o delu policije za leta 1999, 2000, 2001, 2002, 2003.

Bolj popolni podatki o obravnavanih kaznivih dejanjih so na voljo po posameznih sklopih kaznivih dejanj.

Ker kazniva dejanja, ki pomenijo poseg v tuje skrivnosti, večinoma spadajo med kazniva dejanja zoper gospodarstvo, so v Tabeli 3 natančnejši podatki o tem sklopu kaznivih dejanj. Številu vseh obravnavanih kaznivih dejanj sledijo podatki o številu obravnavanih kaznivih dejanj, pri katerih je obstajala tudi kazenska odgovornost pravnih oseb, tem pa ocenjena višina škode, ki je bila povzročena s temi kaznivimi dejanji.

Tabela 3: Število obravnavanih kaznivih dejanj zoper gospodarstvo, Slovenija, 1999-2004

Kazniva dejanja zoper gospodarstvo	1999	2000	2001	2002	2003	2004
št. vseh obravnavanih kaznivih dejanj	4.922	6.377	7.215	8.527	7.168	5.852
št. k.d., za katera odgovarja pravna oseba	- *	18	156	240	193	264
ocenjena škoda (v mia SIT)	10,9	13,0	16,8	19,5	14,3	24,2

* Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja (Ur. list RS, št. 59/1999) velja od 21.10.1999, zato v letu 1999 še ni bilo kaznivih dejanj, pri katerih bi bila lahko podana tudi odgovornost pravnih oseb.

Vir: Poročila o delu policije za leta 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004.

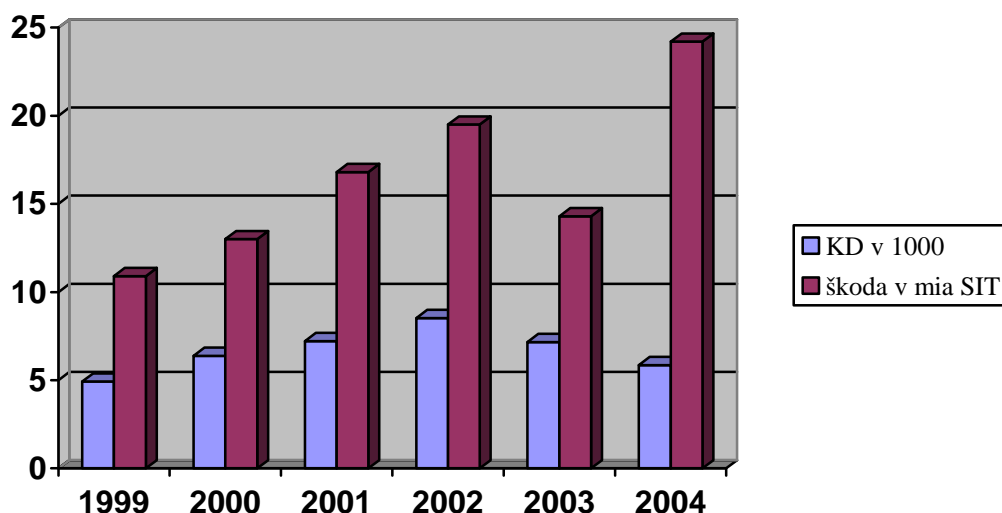
Število s strani policije obravnavanih kaznivih dejanj zoper gospodarstvo je po posameznih obravnavanih letih precej visoko, v letih od 1999 do 2002 pa je njihovo število celo naraščalo. V letu 1999 je tako policija obravnavala skupno 4.922 kaznivih dejanj zoper gospodarstvo, v nadaljnjih letih pa 6.377, 7.215 in 8.527 v letu 2002. Po letu 2002 je število pričelo padati,

leta 2003 na 7.168 in leta 2004 na 5.852 kaznivih dejanj. Zanimivo je, da je število obsodilnih sodb za ta sklop kaznivih dejanj v enakih letih mnogo nižji. V letu 1999 je bilo na primer s strani policije obravnavanih kaznivih dejanj 4.922, število obsodilnih sodb pa le 354. Podatki sicer niso direktno primerljivi, saj od trenutka, ko policija izve za sum storitve kaznivega dejanja pa do pravnomočnega končanja kazenskega postopka preteče več let, vendar je tudi razlika med aktivnostmi policije in obsodilnimi sodbami, izdanimi po preteku na primer dveh let, precej velika: 4.922 obravnavanih kaznivih dejanj s strani policije leta 1999 in 435 obsodilnih sodb leta 2001.

Delež obravnavanih kaznivih dejanj, pri katerih je obstajala tudi kazenska odgovornost pravnih oseb je, glede na vsa obravnavana kazniva dejanja, izredno nizek, v povprečju le 0,021288.

Presenetljivo visoka je ocenjena višina škode, nastale z obravnavanimi kaznivimi dejanji. V letu 1999 je znašala 10,9 milijarde SIT, nato se je do leta 2002 stalno povečevala, in sicer v letu 2000 na 13 milijard SIT, v letu 2001 na 16,8 milijarde SIT in v letu 2002 na 19,5 milijarde SIT. V letu 2003 se je sicer znižala na 14,3 milijarde SIT, kar je nedvomno tudi posledica manjšega števila obravnavanih kaznivih dejanj v tem letu, v zadnjem opazovanem letu pa je njen porast občuten, na 24,2 milijarde SIT, kljub temu, da je število obravnavanih kaznivih dejanj v tem letu padlo.

Slika 1: Število obravnavanih kaznivih dejanj zoper gospodarstvo in ocenjena višina povzročene škode, Slovenija, 1999-2004

Vir: Poročila o delu policije za leta 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004.

Škodljive posledice kaznivih dejanj zoper gospodarstvo so torej izredno hude, pri tem pa ne gre zanemariti dejstva, da v ta sklop kaznivih dejanj sodijo tudi zlorabe poslovnih skrivnosti in drugih zaupnih podatkov.

5. POSLOVNA SKRIVNOST V NEMČIJI IN NA MADŽARSKEM

Različne države posamezne pravne institute različno urejajo in s tem zasledujejo določena temeljna načela, ki pa so v različnih pravnih sistemih dokaj enotna. Še bolj je enotno urejanje posameznih pravnih področij prisotno v primeru držav članic Evropske unije. Navedeno velja tudi za način opredelitve poslovne skrivnosti in dolžnost njenega varovanja.

V nemški in madžarski zakonodaji je pojem poslovne skrivnosti izrecno opredeljen. Natančno so predpisane dolžnosti varovanja poslovnih skrivnosti, uzakonjena je prepoved poseganja v tuje poslovne skrivnosti, predvidene pa so tudi sankcije v primeru zlorab. Oba pravna sistema vprašanja v zvezi s poslovnimi skrivnostmi torej podobno urejata, prav tako pa se predpisi bistveno ne razlikujejo od slovenskih. Razlika je le v vrsti predpisa, ki vsebuje definicijo poslovne skrivnosti in določbe o njenem osnovnem varstvu.

V nadaljevanju so navedene bistvene določbe nemške in madžarske zakonodaje, ki se nanašajo na poslovno skrivnost.

5.1. NEMŠKA UREDITEV

V nemškem pravnem sistemu je osnovno varstvo poslovnih skrivnosti zagotovljeno na osnovi § 17 Zakona o nedovoljeni konkurenci (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, 2004). Poslovna skrivnost je po tem zakonu zavarovana z dveh vidikov. Prepovedano je tako neupravičeno pridobivanje poslovnih skrivnosti, kot tudi njihova izdaja, pri čemer ni pomemben namen, ki se pri tem zasleduje. Ta je lahko uporaba tujih poslovnih skrivnosti v lastno korist, v korist koga tretjega, ali pa zgolj povzročitev škode nosilcu poslovnih skrivnosti. Sankcije za kršitve so civilne in kazenskopravne.

Zaposleni v podjetju tako s poslovnimi skrivnostmi ne smejo seznanjati nepooblaščenih oseb, pri čemer ni pomembno, ali so jim bile poslovne skrivnosti izrecno zaupane, ali pa so jim bile dostopne v okviru opravljanja dela. Kot načine nepooblaščen pridobitve poslovnih skrivnosti zakon šteje uporabo tehničnih sredstev za njihovo pridobitev, izdelovanje kopij in odtujitev stvari, ki vsebujejo poslovne skrivnosti. To so lahko listine, računalniški mediji in podobno.

Posebej je prepovedana izdaja ali zloraba tehničnih podatkov, ki so bili komu zaupani in pa sodelovanje z drugimi osebami z namenom izdaje ali neupravičene pridobitve poslovnih skrivnosti (Zabel, 1999, str. 456).

V nemškem pravnem sistemu je kazniv že sam poskus zlorabe poslovnih skrivnosti.

Državlanski zakonik (Bürgerliches Gesetzbuch, 1896), kot splošen civilni predpis, med drugim ureja odškodninsko odgovornost. Splošno prepoveduje povzročanje škode in določa dolžnost njene povrnitve. To dolžnost izrecno nalaga tudi tistemu, ki drugemu povzroči škodo z ravnanjem, ki je v nasprotju z dobrimi običaji. Po tem splošnem civilnem predpisu je na osnovi § 827 za zlorabo poslovne skrivnosti lahko odškodninsko odgovoren tudi bivši uslužbenec podjetja, pri čemer spet ni pomembno, na kakšen način se je s poslovno skrivnostjo seznanil. Odločilno je, da je bila poslovna skrivnost uporabljena v nasprotju z dobrimi običaji konkurence, ali pa v nasprotju s še obvezujočimi dolžnostmi, ki izvirajo iz zaupnega odnosa med delodajalcem in delojemalcem (konkurenčna klavzula). V obeh navedenih primerih gre namreč za ravnanje, ki je v nasprotju z dobrimi običaji.

Tudi nemški kazenski zakonik sankcionira kršitve obveze varovanja skrivnosti. Kaznivo dejanje stori, kdor nepooblaščenno razkrije poslovno skrivnost, ki mu je bila zaupana, ali se je z njo kako drugače seznanil (Strafgesetzbuch, 1994).

Prepovedano je tudi trgovanje na podlagi notranjih informacij. Zakon o trgovanju z vrednostnimi papirji (Wertpapierhandelsgesetz, 1998) v § 13 notranjo informacijo opredeljuje kot javnosti nepoznano dejstvo, ki se nanaša na enega ali več izdajateljev vrednostnih papirjev oziroma na enega ali več vrednostnih papirjev in bi lahko pomembnejše vplivala na ceno.

Prepovedano je pridobivanje in razpolaganje z vrednostnimi papirji na podlagi notranjih informacij, razkrivanje notranjih informacij in svetovanje na njihovi osnovi, ni pa prepovedano trgovanje prejemnikom nasvetov. Prepoved poslovanja na podlagi notranjih informacij torej velja le za osebe, ki imajo pri izpolnjevanju nalog, povezanih s poklicem ali zaposlitvijo, dostop do notranjih informacij, za osebe, udeležene v kapitalu družbe, ter osebe, ki za družbo opravljajo pogodbene posle (Špec, 1996, str. 158-184).

5.2. MADŽARSKA UREDITEV

V madžarskem pravnem sistemu poslovno skrivnost splošno definira Državlanski zakonik²², torej splošen civilni predpis. Ta opredelitev poslovne skrivnosti velja tudi v konkurenčnem in kazenskem pravu (Winkler&Partner, 2005).

---

²² Polgári törvénykönyv, 1959.

Kot poslovna skrivnost velja vsaka informacija, rešitev ali dejstvo, povezano z gospodarsko dejavnostjo, ki jih je kot poslovno skrivnost opredelil njihov nosilec in predvidel ustrezne ukrepe za varovanje. Poleg tega se kot poslovna skrivnost štejejo tudi drugi podatki, katerih nepooblaščen uporaba bi ogrozila ali utegnila ogroziti finančni, gospodarski ali tržni interes nosilca poslovne skrivnosti. Poslovna skrivnost je torej opredeljena na subjektiven in objektiven način. Prepovedano je sporočanje poslovnih skrivnosti nepooblaščenim osebam, njihovo pridobivanje in uporaba (Winkler&Partner, 2005).

Z Zakonom o gospodarskih družbah²³ so izrecno opredeljene nekatere dolžnosti glede varovanja poslovnih skrivnosti za vodilne delavce. Na osnovi § 27 so ti dolžni varovati poslovne skrivnosti družbe, vendar morajo na zahtevo družbenikov ali delničarjev podati poročilo o zadevah družbe in omogočiti vpogled v poslovne knjige ali dokumente družbe, ne glede na to, ali morda vsebujejo poslovne skrivnosti. Zakon dopušča možnost, da se z družbeno pogodbo obveznost varovanja poslovnih skrivnosti uredi drugače, obveznost varovanja se torej lahko omili ali pa razširi še na druge osebe, udeležene v družbi (Winkler&Partner, 2005).

Na osnovi § 103 Zakonika o delovnih razmerjih²⁴ je delavec, ki se pri delu seznanil s poslovnimi skrivnostmi družbe, dolžan te skrivnosti varovati, zlasti če gre za informacije, ki se nanašajo na delodajalca oziroma njegovo dejavnost. Nepooblaščenim osebam ne sme posredovati podatkov, ki so opredeljeni kot poslovna skrivnost, niti jih ne sme sam uporabiti. Prav tako mora varovati druge podatke, katerih razkritje bi lahko imelo za družbo škodljive posledice (Winkler&Partner, 2005).

Določbe o varovanju poslovnih skrivnosti vsebuje tudi Zakon o prepovedi nepoštenega tekmovanja²⁵. Po § 4 tega zakona je prepovedano pridobivanje tuje poslovne skrivnosti, njena uporaba, objava ali posredovanje nepooblaščenim osebam. Tudi bivši zaposleni in osebe, ki so imele z družbo poslovne stike, ter so se v času trajanja tega razmerja seznanile s poslovnimi skrivnostmi družbe, so dolžne le-te varovati, v kolikor upravičenec do poslovne skrivnosti ne soglašal z razvezo te dolžnosti. V kolikor se ugotovi kršitev obveznosti, lahko upravičena oseba uveljavlja odškodninski zahtevek, poleg tega pa lahko sodišče kršilcu naloži tudi denarno kazen (Winkler&Partner, 2005).

Kršitev dolžnosti varovanja poslovnih skrivnosti ima tudi civilnopravne posledice. Neupravičeno pridobivanje, objava, ali kakršnakoli druga zloraba poslovne skrivnosti namreč po § 81 Državlanskega zakonika pomeni kršitev osebne pravice pravne osebe. Pravna oseba, katere osebne pravice so bile kršene, lahko glede na okoliščine primera uveljavlja različne

---

²³ Gazdasági társaságról szóló törvény, 1997.

²⁴ Munka törvénykönyve, 1992.

²⁵ Tisztességtelen piaol magatartás és a versenycorlátozás tilalmáról szóló törvény, 1996.

civilnopravne zahtevke. Zahteva lahko prenehanje kršitve in prepoved nadaljnjih kršitev njenih pravic, zahteva lahko, da sodišče ugotovi, da so bile njene osebne pravice kršene, lahko pa zahteva odškodnino po splošnih pravilih o odgovornosti za škodo. Sodišče lahko prisodi odškodnino tako za materialno, kot tudi za nematerialno škodo (Winkler&Partner, 2005).

Kršitev dolžnosti varovanja poslovne skrivnosti je tudi po madžarskih predpisih kaznivo dejanje, in sicer po § 300 Kazenskega zakonika²⁶. Kaznivo dejanje stori, kdor neupravičeno pridobi, uporabi ali objavi tujo poslovno skrivnost, z namenom, da sebi pridobi, ali drugemu povzroči premoženjsko škodo (Winkler&Partner, 2005).

SKLEP

Da lahko poslujejo uspešno in učinkovito, se morajo podjetja neprestano prilagajati vplivom iz okolja, še več, predvideti morajo kateri elementi bodo v prihodnosti imeli odločilen vpliv na njihovo poslovanje. Z analizami, ki jih v ta namen opravljajo, podjetja postopoma prehajajo od proučevanj širšega okolja, preko proučevanj panoge, v kateri poslujejo, do svojih ožjih poslovnih okolij. Bolj ko se oži področje analize, težje dostopni so podatki, ki jih podjetja potrebujejo. Vzrok so poslovne skrivnosti.

Poslovna skrivnost je kakršenkoli podatek o dejavnosti ali položaju podjetja, ki je zaradi njene vrednosti lahko znan le določenemu krogu ljudi. Uporablja jo lahko izključno njen nosilec, torej podjetje, zato je strogo določen režim njenega varovanja, katerega namen je preprečiti škodo, ki bi (lahko) nastala v primeru njenega razkritja oziroma zlorabe.

S poslovnimi skrivnostmi torej podjetja ščitijo proizvodne postopke, podatke o trženju, najrazličnejše podatke o gospodarskem položaju podjetja, skratka vse, kar podjetju zagotavlja konkurenčne prednosti. Te so namreč stalno ogrožene s strani konkurentov. Vendar poslovnih skrivnosti podjetja ne ogrožajo le neposredni konkurenti, temveč tudi drugi subjekti. Partnersko podjetje, ki se seznanja s poslovnimi skrivnostmi, lahko na primer le-te izkoristi v primeru prenehanja sodelovanja, prav tako bivši zaposleni, ali celo družbeniki. Velja pa tudi nasprotno - podjetja se v okviru svojega poslovanja soočajo in celo seznanjajo s tujimi poslovnimi skrivnostmi, katerih zloraba bi pomenila škodo njihovemu nosilcu.

Zaradi množice najrazličnejših odnosov, ki se vzpostavljajo tako znotraj samega podjetja, kot tudi med podjetjem in tretjimi, je pomembno, da se v največji možni meri zaščitijo interesi nosilca poslovnih skrivnosti. Z različnimi ukrepi sicer že podjetja sama poskrbijo za aktivno zaščito svojih poslovnih skrivnosti, poleg tega pa tudi država s svojimi pravnimi predpisi zagotavlja dodatno varstvo. Kršitve poslovnih skrivnosti imajo različne pojavne oblike in

---

²⁶ Büntető törvénykönyv, 1976.

različne posledice, kar je tudi vzrok, da je varstvo poslovnih skrivnosti zagotovljeno v okviru različnih pravnih panog.

Statusno pravo varuje poslovne skrivnosti v razmerjih med družbo in njenimi lastniki, organi in delavci, ter med družbo in tretjimi osebami. Po konkurenčnem pravu so poslovne skrivnosti varovane v razmerju do subjektov, ki opravljajo gospodarsko dejavnost. Delovno pravo natančneje določa dolžnosti lojalnega obnašanja zaposlenih, kamor sodi tudi dolžnost varovanja poslovnih skrivnosti, celo po prenehanju delovnega razmerja. Finančno pravo vsebuje množico določb, ki se nanašajo na varovanje zaupnih podatkov. Finančna podjetja se namreč vsakodnevno seznanjajo z zaupnimi podatki svojih strank, ki morajo zaupni tudi ostati. Obenem tudi ta podjetja razpolagajo s svojimi lastnimi poslovnimi skrivnostmi, ki morajo biti ustrezno zaščitene. Zaupni podatki so tudi t.i. notranje informacije. Trgovanje z vrednostnimi papirji na njihovi osnovi je tudi eden od načinov zlorabe poslovnih skrivnosti.

Različne pravne panoge s svojimi predpisi torej zavezujejo k varovanju poslovnih skrivnosti in prepovedujejo nepooblaščne posege vanje, dopolnilno pa je to varstvo zagotovljeno tudi v okviru kazenskega prava. Ravnanja, ki pomenijo poseg v tuje skrivnosti, niso le prepovedana, temveč so tudi kazniva.

Pravni predpisi, ki veljajo v posameznih državah s sistemom kontinentalnega prava, so dokaj enotni, kar še posebej velja za države članice Evropske unije. Tako so tudi predpisi, ki se v posamezni državi nanašajo na urejanje poslovnih skrivnosti, zelo podobni. Navedeno velja tudi za nemško in madžarsko zakonodajo, ki se bistveno ne razlikujeta - ne med seboj, ne v razmerju do slovenske zakonodaje. Tudi v navedenih dveh državah so natančno predpisane dolžnosti varovanja poslovnih skrivnosti, prepovedani so posegi v tuje poslovne skrivnosti, predvidene pa so tudi sankcije za kršitve.

Podatki, ki jih podjetja ščitijo kot poslovne skrivnosti so torej izjemno pomembni in imajo za njihovega nosilca tržno vrednost, vendar le dokler ostanejo zaupni. Poslovne skrivnosti podjetja so ogrožene tako s strani konkurenčnih podjetij, kot s strani posameznikov znotraj podjetja, zato je izjemno pomembno, da se zagotovi njihova učinkovita zaščita. Kljub temu, da sicer splošno veljajo zakonski predpisi, ki prepovedujejo posege v tuje poslovne skrivnosti in določajo dolžnosti njihovega varovanja, morajo podjetja tudi sama ukreniti vse, kar je v njihovi moči, da do zlorab poslovnih skrivnosti sploh ne bi prišlo. S tem namenom morajo sprejeti ustrezne splošne akte in z njimi določiti različne ukrepe varovanja poslovnih skrivnosti, ter sankcije v primeru zlorab. Le z ustrezno zakonodajo in z aktivnim ravnanjem samih podjetij se torej lahko zniža tveganje izgub konkurenčnih prednosti podjetij in nastanka škode zaradi zlorab njihovih poslovnih skrivnosti.

LITERATURA

1. Amon Samo: Čuvajte znanje, da ne boste propadli. *Gospodarski vestnik*, Ljubljana, 46(1997), 5, str. 8.
2. Bele et al.: *Zakon o odgovornosti pravnih oseb za kazniva dejanja s komentarjem*. Ljubljana : *Gospodarski vestnik*, 2000. 94 str.
3. Belopavlovič Nataša et al.: *Zakon o delovnih razmerjih s komentarjem*. Ljubljana : *GV založba*, 2003. 897 str.
4. Berden Andrej: Poslovna tajnost. *Obveščanje in odločanje*, Ljubljana, 4(1981), 6, str. 36-39.
5. Brus Marko, Prek Miro: *Zakon o gospodarskih družbah s pojasnili in sodno prakso*. Ljubljana : *Primath*, 2002. 738 str.
6. Deisinger Mitja: *Kazenski zakonik s komentarjem*. Ljubljana : *GV založba*, 2002. 1103 str.
7. Dular Drago: Osebne pravice pravnih oseb in njihovo varstvo. *Pravnik*, Ljubljana, 45(1990), 11/12, str. 484-491.
8. Ilešič Marko: *Obligacijski zakonik z uvodnimi pojasnili in stvarnim kazalom*. Ljubljana : *Uradni list Republike Slovenije*, 2001. 542 str.
9. Jaklič Marko: *Poslovno okolje podjetja*. Ljubljana : *Ekonomska fakulteta*, 2002. 353 str.
10. Jakulin Vid: *Trgovanje na podlagi zaupnih notranjih informacij (insider trading)*. *Priloga Pravne prakse*, Ljubljana, 2005, 23, 8 str.
11. Jazbec Franci: *Psst! Poslovna skrivnost*. *Gospodarski vestnik*, Ljubljana, 46(1997), 8, str. 21.
12. Kop Ivo: *Varovanje in zaščita poslovnih tajnosti*. Ljubljana : *Gospodarski vestnik*, 1991. 153 str.
13. Kunst Alojz: *Bančna tajnost*. *Bančni vestnik*, Ljubljana, 45(1996), 9, str. 49-50.
14. Mežnar Drago: *Konkurenčna prepoved in konkurenčna klavzula*. *Pravna praksa*, Ljubljana, 2004, 29, str. 12-15.
15. Pretnar Bojan: *Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju*. Ljubljana : *GV založba*, 2002. 228 str.
16. Pučko Danijel: *Strateško upravljanje*. Ljubljana : *Ekonomska fakulteta*, 2003. 390 str.
17. Puharič Krešo: *Zakon o industrijski lastnini s komentarjem, izvedbenimi predpisi, mednarodnimi konvencijami ter pogodbami in sporazumi*. Ljubljana : *GV založba*, 2003. 1189 str.

18. Špec Boštjan: Poslovanje na podlagi notranjih informacij. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1996. 219 str.
19. Tavčar Mitja: Management in okolja. Možina Stane et al.: Management. Radovljica : Didakta, 1994. 1072 str.
20. Wakounig Marian: Bančna tajnost in finančna uprava: opis trenutne situacije v Avstriji in Nemčiji. Denar, Ljubljana, 2(1992), 5, str. 7-9.
21. Zabel Bojan: Poslovna tajna. Beograd : Institut za uporedno pravo, 1970. 111 str.
22. Zabel Bojan: Tržno pravo: teorija in praksa pravnega urejanja trga. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1999. 517 str.
23. Zabel Bojan: Uvod v gospodarsko pogodbeno pravo. Ljubljana : ČGP Delo – TOZD GV, 1987. 443 str.
24. Žvan Andraž: Varovanje poslovnih skrivnosti – omejitve načela javnosti v postopkih oddaje javnih naročil. Pravna praksa, Ljubljana, 2003, 27/28, str. 10-13.

VIRI

1. Bančni kodeks.
[URL: http://www.zbs-giz.si/slo/akti/bancni_kodeks/bancni_kodeks.htm], 02.07.1992.
2. Bürgerliches Gesetzbuch. [URL: <http://dejure.org/gesetze/bgb>], 18.08.1896.
3. Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb.
[URL: http://www.bundesrecht.juris.de/bundesrecht/ung_2004.htm], 03.07.2004.
4. Kodeks odvetniške poklicne etike Odvetniške zbornice Slovenije. Ljubljana : Odvetniška zbornica Slovenije, 2001. 16 str.
5. Pravo. Ljubljana : Cankarjeva založba, 1987, 355 str.
6. Poročilo o delu policije za leto 1999.
[URL: <http://www.policija.si/si/statistika/lp/1999/lp99.html>], 10.07.2005.
7. Poročilo o delu policije za leto 2000.
[URL: <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2000/lp2000.html>], 10.07.2005.
8. Poročilo o delu policije za leto 2001.
[URL: <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2001/lp2001.html>], 10.07.2005.
9. Poročilo o delu policije za leto 2002.
[URL: <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2002/lp2002.html>], 10.07.2005.

10. Poročilo o delu policije za leto 2003.
[URL: <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2003/lp2003.html>], 10.07.2005.
11. Poročilo o delu policije za leto 2004.
[URL: <http://www.policija.si/si/statistika/lp/2004/lp2004.html>], 10.07.2005.
12. Sklep Vrhovnega sodišča RS št. VIII Ips 201/2000 z dne 25.09.2001.
[URL: <http://www.ius-software.si/Baze/sovs/B/VS31343.htm>], 25.09.2001.
13. Sodba Vrhovnega sodišča RS št. II Ips 9/1995 z dne 08.01.1997.
[URL: <http://www.ius-software.si/Baze/sovs/B/VS02736.htm>], 08.01.1997.
14. Sodba Vrhovnega sodišča RS št. VIII Ips 170/2001 z dne 12.11.2002.
[URL: <http://www.ius-software.si/Baze/sovs/B/VS31587.htm>], 12.11.2002.
15. Strafgesetzbuch.
[URL: <http://www.datenschutz-berlin.de/recht/de/rv/szprecht/stgb.htm>], 28.10.1994.
16. Ustava RS (Uradni list RS/I, št. 33/1991).
17. Wertpapierhandelsgesetz. [URL: http://rechtliches.de/info_WpHG.htm], 09.09.1998.
18. Winkler&Partner: Madžarski predpisi o poslovni skrivnosti. Dopis odvetniške družbe z dne 27.05.2005.
19. Zakon o bančništvu, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 104/2004).
20. Zakon o investicijskih skladih in družbah za upravljanje, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 26/2005).
21. Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/2002, 23/2005).
22. Zakon o kazenskem postopku, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 96/2004).
23. Zakon o parlamentarni preiskavi (Uradni list RS, št. 63/1993, 63/1994).
24. Zakon o pravnem postopku, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 36/2004).
25. Zakon o prekrških, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 55/2005).
26. Zakon o preprečevanju pranja denarja (Uradni list RS, št. 79/2001, 59/2002).
27. Zakon o splošnem upravnem postopku, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 22/2005).
28. Zakon o tajnih podatkih (Uradni list RS, št. 87/2001, 101/2003).
29. Zakon o trgu vrednostnih papirjev, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 26/2005).
30. Zakon o varstvu konkurence (Uradni list RS, št. 18/1993, 56/1999).
31. Zakon o zavarovalništvu, uradno prečiščeno besedilo (Uradni list RS, št. 102/2004).

PRILOGA I.

PRAVILNIK O POSLOVNI SKRIVNOSTI

Na podlagi 1. odstavka 449. člena v zvezi z 39. in 40. členom ZGD (ZGD-F) in 2. odstavka 22. člena družbene pogodbe o ustanovitvi HL, d.o.o., sprejemam naslednji

PRAVILNIK O POSLOVNI SKRIVNOSTI

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Ta pravilnik opredeljuje poslovno skrivnost družbe, varovanje poslovne skrivnosti, krog subjektov, ki jih veže dolžnost varovanja poslovne skrivnosti ter njihove pravice, obveznosti in odgovornost.

2. člen

S poslovno skrivnostjo se ne smejo seznaniti osebe zunaj družbe in tudi ne zaposleni v družbi, ki teh podatkov oz. listin ali predmetov ne potrebujejo pri svojem delu oz. v zvezi z opravljanjem svojih funkcij (v nadaljnjem besedilu: nepooblaščen osebe).

II. PREDMET IN VSEBINA POSLOVNE SKRIVNOSTI

3. člen

Za poslovno skrivnost družbe se štejejo predvsem konkretni podatki družbe, podatki o projektih, ki se izvajajo znotraj služb družbe in o projektih z družbo kapitalsko in poslovno povezanih subjektov, zlasti pa:

- finančni položaj in aktivnosti družbe, finančne transakcije,
- osebni status zaposlenih v družbi in njihovih družin, njihovo socialno in zdravstveno stanje, personalne evidence, pogodbe o zaposlitvi, plače in drugi podatki, ki jih zbirajo pristojne službe v družbi
- računalniške uporabniške aplikacije in sistemski produkti družbe,
- podatki, ki jih kot zaupne določajo predpisi s področja javnih naročil oz. interni akti družbe,
- osnutki določenih informacij, analiz, elaboratov ter drugi pisni izdelki ter predlogi služb, dokler jih s podpisom za javne ne odobri generalni direktor družbe ali z njegove strani pooblaščen oseba,
- lokacije, kjer se hranijo listine oz. predmeti z zaupnimi podatki.

Predmet poslovne skrivnosti so tudi vsi podatki, ki so ali bi lahko bili v neposredni ali posredni zvezi s 1. odstavkom tega člena, v kakršnikoli materialni ali elektronski obliki (listine, avdio in video mediji, računalniške diskete, CD-romi, trdi diski, RAM, streamer-ji, e-pošta, elektronski spomin fotokopirnih strojev, faksov, tiskalnikov ipd.) ali v nematerializirani obliki (vsako očitno seznanjanje s podatki, razgovori o le-teh ipd.).

Ne glede na to, ali so določeni s tem pravilnikom oz. ali so ustrezno označeni, se za poslovno skrivnost štejejo tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Predstavniki ali pooblaščen osebe družbenikov, zaposleni, člani organov družbe in druge osebe so odgovorni za kršitev, če so vedeli ali bi morali vedeti za tak značaj podatkov.

Poslovna skrivnost niso podatki, ki so po zakonu javni, ter podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev.

4. člen

Subjekt kršitve poslovne skrivnosti je vsak predstavnik ali pooblaščen oseba družbenikov, zaposleni, član organov družbe in druga oseba, ki sporoči nepooblaščen osebi podatek poslovne skrivnosti ali ji posreduje listino ali predmet poslovne skrivnosti oz. ji kakorkoli omogoči, da pride do takega podatka, listine ali predmeta.

5. člen

S podatki, listinami in predmeti poslovne skrivnosti so lahko seznanjeni samo tisti subjekti, ki so jim le-ti potrebni za opravljanje njihovih delovnih obveznosti. Listine in predmete poslovne skrivnosti lahko imajo ti subjekti v posesti v obsegu, ki je potreben za izvrševanje njihovih delovnih obveznosti.

6. člen

Tisti, ki razpolaga s podatki poslovne skrivnosti oz. z listinami, ki vsebujejo podatke poslovne skrivnosti ali s predmeti poslovne skrivnosti, je dolžan ravnati oz. jih hraniti tako, da ti niso dostopni nepooblaščenim osebam.

7. člen

Podatki se določijo in označijo za poslovno skrivnost praviloma na začetku določene naloge ali projekta oz. na začetku njihovega zbiranja ali obdelave.

Določene listine oz. predmeti poslovne skrivnosti se na vidnem mestu označijo z oznako »poslovna skrivnost«.

III. PODATKI, KI SE ŠTEJEJO ZA POSLOVNO SKRIVNOST

8. člen

Poslovna skrivnost so tudi podatki, ki jih kot take določi generalni direktor družbe ali oseba, ki jo pooblasti generalni direktor.

IV. VAROVANJE PODATKOV POSLOVNE SKRIVNOSTI

9. člen

Lojalnost družbi zavezuje zaposlene v družbi in ostale subjekte po tem pravilniku k poklicni molčečnosti, da ne sporočajo nepooblaščenim osebam podatkov poslovne skrivnosti, jih ne širijo zunaj družbe ali v družbi ob prisotnosti nepooblaščenih oseb, jim ne izročajo oz. posredujejo listin ali predmetov poslovne skrivnosti in jim jih ne dajejo na vpogled oz. jim ne omogočajo, da pridejo do takih podatkov, listin ali predmetov.

10. člen

Dolžnost varovati podatke, listine in predmete poslovne skrivnosti nastopi v trenutku, ko se subjekt po tem pravilniku z njimi seznanijo in traja še dve leti po tem, ko temu subjektu preneha delovno razmerje oz. funkcija v družbi.

11. člen

Če je to v interesu družbe, sme podatke poslovne skrivnosti, listine ali predmete poslovne skrivnosti sporočiti oz. posredovati nepooblaščenim osebam generalni direktor družbe ali osebe, ki jih pooblasti generalni direktor.

Zaposleni lahko objavljajo članke, razprave in publikacije o zadevah, ki so opredeljene kot poslovna skrivnost, le s predhodnim soglasjem oz. po navodilu generalnega direktorja družbe. Enako velja za razpravljanje na strokovnih in znanstvenih posvetih.

12. člen

Podatke poslovne skrivnosti oz. listine ali predmete poslovne skrivnosti sporoča oz. posreduje ustreznim državnim organom generalni direktor družbe, če ti organi izkažejo do takih podatkov oz. listin na zakonu temelječe pooblastilo.

13. člen

Generalni direktor lahko določi, da je nepooblaščenim osebam prepovedan vstop na določeno lokacijo družbe oz. v določen poslovni prostor družbe.

V. ODŠKODNINSKA, KAZENSKA IN DISCIPLINSKA ODGOVORNOST

14. člen

Kdor izda poslovno skrivnost družbe, je odgovoren družbi za škodo po predpisih o odškodninski odgovornosti ter kazensko pod pogoji, ki jih določa kazenski zakon.

15. člen

Zaposleni v družbi je disciplinsko odgovoren, če izda poslovno skrivnost družbe oz. ravna v nasprotju z določili tega pravilnika.

VI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

16. člen

Spremembe in dopolnitve tega pravilnika se sprejemajo na enak način kot pravilnik.

17. člen

S tem pravilnikom morajo biti seznanjeni predstavniki ali pooblašcene osebe družbenikov, zaposleni, člani organov družbe in druge osebe, ki so dolžne varovati poslovno skrivnost družbe.

Ta pravilnik se sprejme s podpisom generalnega direktorja družbe in prične veljati z dnem njegovega podpisa.

V Ljubljani, dne 31.05.2004

generalni direktor

PRILOGA II.

POGODBA O ZAPOSLOTVI

POGODBA O ZAPOSLOTVI
(za nedoločen čas)

...

IX. KONKURENČNA PREPOVED

11. člen

Delavec se zavezuje, da brez izrecnega predhodnega pisnega soglasja delodajalca ne bo med trajanjem pogodbe o zaposlitvi sprejel oz. opravljal del ali sklepal poslov za svoj ali tuj račun, kot so opredeljeni v pogodbi o zaposlitvi, zakonskih določilih, v registraciji delodajalca ter drugih aktih delodajalca, ki sodijo v dejavnost delodajalca in ki jih ta dejansko opravlja, in pomenijo ali bi lahko pomenili za delodajalca konkurenco.

Če delavec ravna v nasprotju s prejšnjim odstavkom, mu lahko delodajalec skladno z zakonskimi določili in določili internih aktov poda odpoved pogodbe o zaposlitvi.

V primerih kršitve konkurenčne prepovedi oziroma obveznosti varovanja poslovnih skrivnosti, je delavec dolžan povrniti delodajalcu vso dejansko škodo in izgubljeni dobiček, ki se, če škode ne bi bilo mogoče natančno ugotoviti, ali bi ugotavljanje višine škode pomenilo nesorazmerne stroške, sporazumno določi v pavšalnem znesku v višini 12 bruto plač delavca, ki jo je imel delavec v zadnjem mesecu pred nastankom škode. Delodajalec lahko zahteva povrnitev nastale škode v roku 3 mesecev, ko je izvedel za opravljanje dela ali sklenitev posla, oziroma v roku 3 let od dokončanja dela ali sklenitve posla.

X. KONKURENČNA KLAVZULA

12. člen

Ker delavec pri svojem delu ali v zvezi z delom pridobiva tehnična, proizvodna in poslovna znanja ter poslovne zveze, sta delavec in delodajalec v tej pogodbi o zaposlitvi dogovorila prepoved opravljanja konkurenčne dejavnosti tudi po prenehanju delovnega razmerja.

Konkurenčna klavzula velja za delovno mesto, ki ga zaseda delavec, in velja za dobo 2 let po prenehanju pogodbe o zaposlitvi in to le v primeru, ko delavcu preneha pogodba o zaposlitvi po njegovi krivdi ali volji.

Konkurenčna klavzula ne izključuje možnosti primerne zaposlitve delavca pri drugem delodajalcu, ki dejansko ne opravlja konkurenčne dejavnosti delodajalcu po tej pogodbi o zaposlitvi, o čemer pa s sklepom odloča delodajalec po svoji presoji.

Če spoštovanje konkurenčne klavzule onemogoča pridobitev zaslužka, ki je primerljiv delavčevi prejšnji plači, mu je delodajalec dolžan za ves čas spoštovanja konkurenčne klavzule izplačevati denarno nadomestilo, ki znaša mesečno najmanj 1/3 delavčeve povprečne čiste plače, ki jo je prejel v zadnjih treh mesecih pred prenehanjem pogodbe o zaposlitvi.

Nadomestilo za konkurenčno klavzulo ne velja, če se delavec in delodajalec sporazumno dogovorita o prenehanju konkurenčne klavzule.

Če delavec odpove pogodbo o zaposlitvi, ker je delodajalec huje kršil določila pogodbe o zaposlitvi, konkurenčna klavzula preneha veljati, če delavec v roku enega meseca od dneva prenehanja pogodbe o zaposlitvi delodajalcu pisno izjavi, da ni vezan s konkurenčno klavzulo.

XI. DOLŽNOSTI IN OBVEZNOSTI DELAVCA

13. člen

...

Delavec se je dolžan vzdrževati vseh ravnanj, ki glede na naravo dela, ki ga opravlja pri delodajalcu, materialno ali moralno škodujejo ali bi lahko škodovala poslovnim interesom delodajalca.

Delavec ne sme izkoriščati za svojo osebno uporabo ali izdati tretjemu delodajalčevih poslovnih skrivnosti, ki jih kot take določi delodajalec, in ki so bile delavcu zaupane in s katerimi je bil seznanjen na drug način.

Za poslovno skrivnost se štejejo tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Delavec je odgovoren za kršitev, če je vedel ali bi moral vedeti za tak značaj podatkov.

...